

új Kéve

AZ ELSŐ KÉNYE A MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZ ÉS KÖZSÉGÉNEK

MAGYAR MILLENNIUM

“Ezeréves államiségünk bölcsője ringott a Nemzeti Örökség részét képező esztergomi Várhegyen. Történeti forrásaink tanúsága szerint Géza fejedelem esztergomi palotájában született 975 táján első királyunk, akit az 1000. év karácsonyán a Szent István vértanúról nevezett templomban királlyá koronáztak. Ez időponttól számíthatjuk az európai értelemben vett magyar állam megalakulását.

István és utódai uralkodásának közel két és fél évszázada, majd az érsekprímások alatt Esztergom a korabeli Európa egyik legszebb városa volt: a másfél évszázados török pusztítás után a romjaiban fennmaradt Árpád-házi királyi palota, a Bakócz-kápolna és a többi becses műemlék az európai nemzetek történelmébe beépült kulturális örökségünk ékes bizonyítékai” - olvassuk az Esztergom - Szent István városa című 2000. évi programelőzetes füzetben.

A Magyarország 2000 konferenciák sorában elsőként - ez év január 27-28. napjain - megrendezett Egyház és magyarság tanácskozás színhelyeként a szervezők Esztergomot, azt a várost választották, amely immár ezer éve jelképe annak, hogy őseink annak idején az utókor által sokszorosan igazolt döntésükkel vállalták a beilleszkedést az európai népek közösségébe.

A konferencia zárónyilatkozata többek között hangsúlyozza: “A 2000. jubileumi évben, államiségünk és a magyarság keresztény hitre térésének ezeréves fordulóján elsőként Istennek adunk hálát megmaradásunkért. Hálásak vagyunk az elődöknek, akik egyházat építettek és minden

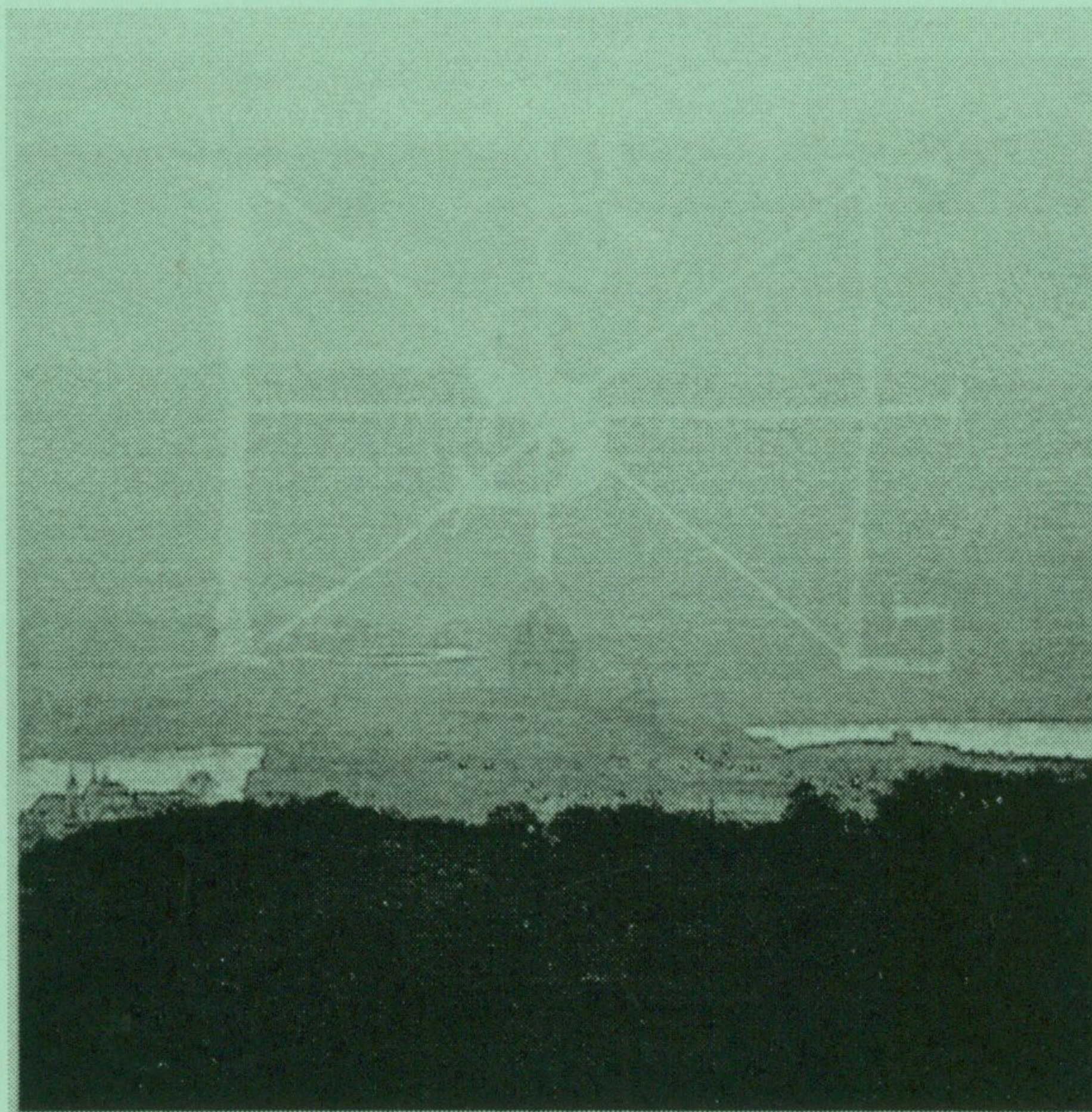
korban megtalálták a megfelelő módot Istentől kapott ajándékunk: nyelvünk és kultúránk átörökítésére.

Az Isten- és emberellenes politikai rendszerek elmúltával, élni akarunk az új szolgálati lehetőségekkel. Tovább kívánunk szolgálni népünk körében, munkálva a lelki, szellemi, erkölcsi megújulást. A világ minden részén szétszórt magyarokban megvan az igény, hogy kapcsolatban maradjanak a magyar kultúrával és idegenben is szolgál-

hassák őseik hazáját. Elhatározott szándékunk e sokszínű szolgálatban egymás kölcsönös segítése.”

A tanácskozás célja elsősorban az volt, hogy a résztvevők megismerjék a történelmi körülmények következményeként a Kárpát-medencében kialakult szórványvidékek és a 20. század vérvizatairai okozta szétszórásunk folytán létrejött diaszpóra magyar egyházainak életét és tevékenységét, hogy hazatérve tovább folytathassák közösségmegtartó áldásos munkájukat.

(Folytatás a 4. oldalon)

Esztergom - Szent István városa

SZOLGÁLATTEVŐK

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövågen 126
Tel/Fax: 08-550 160 66 Mobil: 070-602 29 68

MAGYARI-KÖPE GÁBOR *beszolg. segédlelk.*
170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B
Tel: 08-655 49 93

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke,*
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Fax: 031-795 25 04

SZEREDAI JÁNOS *főgondnok, Ljungbyi felügy.*
341 36 LJUNGBY Harabergsgatan 18
Tel: 0372-816 28

BÉLDY ZOLTÁN *ET-tb. elnök, Göteborgi felügy.*
411 29 GÖTEBORG Landalabergen 14
Tel: 031-20 66 95

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgatan 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportavägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28

VÁJLOK ILDIKÓ *Szeretetszolg. orsz. megbízott*
431 66 MÖLNDALEduard Boyes gata 15
Tel: 031-27 02 63

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

KAJTÁR LÁSZLÓ *Borási felügyelő*
502 36 BORÁS Nollhagagatan 2
Tel/Fax: 033-13 35 68

NAGY ANDREA *Eskestunai felügyelő*
635 02 ESKILSTUNA Svista Norrgård Pl.1583
Tel: 016-12 18 22

BODONI DÉNES JÁNOS *Halmstad-i felügyelő*
313 50 ÅLED Norregårdsgatan 21
Tel/Fax: 035-398 36

BLÉNESSY ZOLTÁN *Helsingborgi felügyelő*
267 33 BJUV Våren 14 A
Tel/Fax: 042-820 64

GAAL ANDRÁS *Jönköpingsi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69

ÁLLÓ RÓZSIKA *Katrineholmi felügyelő*
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel: 0151-103 01

JÁNOSI LEVENTE *Kumlai presbiterjelölt*
692 38 KUMLA Flinkagatan 74
Tel: 019-57 13 21

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmöi felügy.*
211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10
Tel: 040-97 90 29

JUHÁSZ IMRE *Stockholmi felügyelő*
129 42 HÄGERSTEN Ugglemossvägen 10 A
Tel: 08-97 32 93

LIPCSEY MIKLÓS *Uppsalai presbiterjelölt*
754 22 UPPSALA Våktargatan 26 E
Tel: 018-25 68 90

REHÓ ISTVÁN *Västerås-i felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgagatan 7
Tel: 021-12 09 91

HORVÁTH JÁNOS *Växjöi presbiter*
352 62 VÄXJÖ Kapellvägen 6
Tel: 0470-635 86

Külföldről előbb a 0046-ot kell tárcsázni, s a szám előtti 0-t el kell hagyni

Tóth Károly Antal

Az áldozat

Mi magunk is válhatunk áldozattá. A kedvezőtlen körülmények, az emberi rosszindulat, betegség, véletlen baleset vagy éppenséggel saját ostobaságaink, téves választásaink áldozatává. Ilyenkor mindig elveszítünk valamit: a társadalmi felemelkedés lehetőségét, már meglévő pozíciónkat, anyagi biztonságunkat, testi épségünket (esetleg életünket is), szellemünk frissességét, érzelmeink egyensúlyát, az emberek megbecsülését. Nem egyszer önnön becsülésünket is. Vagy ha mást nem, legalább álmaink merész szárnyait.

Gyakran tör le bennünket a veszteség, és elkeseredéstől bénultan (sokszor önsajnálattal telve) tehetetlen kesergésbe süllyedünk, miáltal talán legértékesebb tulajdonunkat is elveszítjük: lelkünk erejét.

Máskor indulattal válaszolunk a csapásokra: embertársaink ellen, a társadalom ellen fordulunk, esetleg a sors, azaz Isten ellen lázadunk. Pedig csak a csüggedésünk elleni lázadás az igazán célravezető, helyénvaló és indokolt.

Az áldozat más jelentése értelmében tudatosan és cselekvően mondunk le valamiről egy tágabb-szűkebb emberi közösség, például a családjunk, illetve annak tagjai érdekében. Máskor azért, hogy valami mást, valami számunkra fontosabbat elnyerjünk, vagyis az ilyen cselekvéssel szolgálhatjuk önmagunkat is.

Az emberi társulások nem életképesek tagjaik áldozathozatala nélkül. Eltöprenghetünk azon, hogy napjainkban vajon az áldozatkészség hiánya okozza a közösségek bomlását, vagy pedig a közösségek megszűnéséből következik az áldozatkészség válsága? Persze meglehet, hogy ez egy körözve a mélybe vezető pálya, melyen a két tényező kölcsönösen ösztönzi a lejutást.

Az individualizmust pátyolgató, az emberiség fejlődése netovábbjának szerepében tetszelegni és globálisan elterjedni igyekvő demokratikusan liberális berendezkedés nem barátja semmiféle lemondásnak. Élünk jól! Ez a fő sugallata ma a társadalomból reánk záporozó információtömeg jelentős részének. Ezt propagálja tetszetős reklámok özönével a kellemes és hasznos jelszavát hirdető, nyereségvágyát szépíteni igyekvő gazdaság és a biztonságosabb jövő képével kecsegtető, szavazatainkra ácsingózó politika is. Jól élni kevesebb gondot, kényelmes otthont, ízekben gazdag, változatos étkezést, jól felszerelt ruhatárat, (legalábbis a felszínen) feszültségmentes emberi kapcsolatokat, a technika csodáinak minél teljesebb körű használatát, élvezetes szórakozási lehetőségekkel való élést jelent. Elméletben ezt bárki elérheti - hirdetik -, aki igyekvő, eszes, és arra törekszik, hogy úgy legyen hasznos, ahogy azt a társadalom "közvéleménye" elvárja tőle.

Jól élni mindenkinek a legtermészetesebb igénye. De mára ez az igény elsődleges életcélá "nemesült": az értelmes és (mindenekelőtt erkölcsi) szépségekben gazdag élet eszményének helyét a kellemes, anyagiakban eredményes és kényelmes életre törekvés vette át. Az eszmény mindig elérhetetlen; azért van, hogy az ember mint sarkcsillaghoz igazodjon hozzá, és igyekezzen megközelíteni. Napjaink "életcélja" a többség számára éppoly elérhetetlen, de nincs benne semmi transzcendens. Nagyon is a földhöz kapcsolódik, és propagálása tulajdonképpen lelkünk röghöz kötését szolgálja: elterelni igyekszik figyelmünket a fontosabb, embervoltunkkal mélyebben összefonódó, közérzetünket jobban befolyásoló célokról. Ha ezt elfogadjuk, elhomályosul előttünk, hogy tulajdonképpen miért is vagyunk a Földön. Így értékítéletünk eltorzul, manipulálhatóbbakká, kevesebb, *lojálisabb* polgárokká válunk; kevésbé leszünk érzékenyek és kritikusak a társadalom ártó erőivel szemben.

(Folytatás a 23. oldalon)

BUDAPEST - UPPSALA - ESZTERGOM

1999 októberében még minden jel arra utalt, hogy a svéd egyháznak az államtól való szétválasztási folyamata következményeként évek óta bizonytalanságba jutott magyar egyházi közösségünk az év végéig anyagilag is, jogilag is kritikus helyzetbe kerül. A jogi bizonytalanságot az okozta, hogy a svéd egyház keretében létezett magyar lelkészi állás június végi megszüntetése nyomán - akkor is, ha annak finanszírozására megoldás születne, s ha az alkalmazást a magyar gyülekezet vállalná - maga a lelkész megszűnne valamely egyház fennhatósága alá tartozni. Egyházjogilag nézve egy ilyen helyzet nem lett volna szerencsés. Már eleve szerencsétlen helyzetet jelentett az, hogy gyülekezeti közösségünk - amióta létezik, tehát 1957 óta - jogilag és szervezetileg semmilyen egyházhoz nem kötődött. A helyzet orvoslása érdekében mind az országos felügyelő, mind a lelkész már korábban tájékozódott a hazai történelmi magyar protestáns egyházak felelős köreiben, de mert a helyzet akkor még nem volt kritikus, konkrét lépés egyikük részéről sem született. 1999 októberében viszont kétségessé vált a helyzet, s az akkor még hivatalában levő Veress Zoltán országos felügyelő levelében fordult a Magyarországi Evangélikus Egyház püspökeihez, segítségüket kérve. A válasz D. Dr. Harmati Béla püspök úr részéről hamarosan megérkezett, melyből az alábbiakban idézünk:

“1999. október 9-én kelt levelüket egyházunk Országos Elnöksége október 26-án tartott elnökségi ülése megtárgyalta... A magyar protestáns gyülekezetek egyházjogilag és anyagilag az önálló szervezet megalakításának útjára kell lépjenek. Kérésüknek megfelelően vállaljuk a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közössége egyházjogi kapcsolódását egyházunkhoz és Molnár-Veress Pál lelkész urat örömmel vesszük föl a Déli Evangélikus Egyházkerület lelkészi állományába és megbízzuk őt a svédországi szórványgyülekezetek gondozásával... Az egyházjogi kérdések megbeszélése érdekében feltétlen szükségesnek tartok egy személyes találkozást Svédországban, melynek során bizonyosan be kell iktatni egy látogatást a Svéd Evangélikus Egyház vezetésénél is.”

Harmati püspök úr svédországi látogatására - amit eredetileg decemberre terveztünk - végülis 2000. január 21-24. között került sor. A Gondviselést kell látnunk abban, hogy jöveteléig, - a Püspök Úr korábbi közbenjárásának eredményeként is - a legnehezebbnek tűnő kérdés, a lelkészi állás finanszírozása, a Svéd Egyház központi vezetésének és az érseki hivatalnak jóindulatú hozzáállása nyomán november végén a megoldás irányába mozdult el. Ugyancsak november végén fogadta el Küldöttgyűlésünk egyházi közösségünk új alapszabályzatát, s döntést hozott az egységes egyházi járulékrendszer ügyében is.

Kimondottan szerencsés egybeesést jelentett, hogy Harmati püspök úr Uppsalában teendő érseki látogatása idején ugyanott püspökkari konferenciára voltak hivatalosak Svédország püspökei.

D. Dr. Harmati Béla egy évtizednél hosszabb ideig Genfben, a Lutheránus Világszövetség keretében töltött be fontos, nemzetközi tisztséget, s azon túl, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház püspök-elnöke, éveken át a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke is volt, akit nemcsak egyházi körökben, de különféle társadalmi-politikai körökben is nemzetközi tekintélyű személyiségként tartanak számon. Nem véletlen tehát, hogy mind a Svéd Egyház érseke, mind a svéd püspökök legtöbbször személyes ismerősként és barátként köszöntötte őt Uppsalában, ahova elkísérhette őt Molnár-Veress Pál lelkész és Jordáky Béla, a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség 1999 novemberében kinevezett országos felügyelője is. A jelentős testület előtt kiváló angol nyelven elmondott beszédében a bárhol kisebbségben élő egyházak és gyülekezetek helyzetét elemelve a Püspök Úr részletesen szólt a svédországi magyarnyelvű lelkigondozás megoldására váró kérdéseiről. Alkalmat adott arra, hogy az általa felsoroltak kiegészítéseként Molnár-Veress Pál lelkész is beszámolhasson - első ízben az összes svéd püspök jelenlétében - az itteni szolgálat sajátosságairól, az egyházi közösség céljairól, az azok megvalósítására hozott különféle intézkedésekről ugyanúgy, mint az egyházi közösség előtt álló még megoldatlan kérdésekről.

A fokozott figyelemmel kísért előadás ill. beszámoló után válaszában mind az Érsek Úr, mind a püspökök többsége segítő szándékaról biztosította küldöttségünket. Hangsúlyozták, hogy a Svéd Egyház érdeke az, hogy közösségünk biztonságban érezze magát, s hogy azok a magyarok, akik már évtizedek óta egybefonódtak a Svéd Egyházzal, hadd érezhessék otthon magukat mind a svéd, mind a magyar egyházi közösségben.

Harmati püspök úr Uppsalából egyenesen Budapestre repült, onnan pedig Esztergomba tartott, ahol az Egyház és magyarság szaktanácskozáson is beszámolt svédországi tapasztalatairól, a tárgyalásain elért eredményekről.

Joggal érezhetjük úgy, hogy egyházi közösségünk nemcsak egy tekintélyes személyiség ismeretségével, de személyes barátságával is gazdagodott. Hadd fejezzük ki e helyen is hálánkat és köszönetünket Harmati püspök úrnak segítségéért, nemkevése emlékezetes stockholmi szolgálataért, Isten gazdag áldását kérve életére és munkájára!

D. Dr. Harmati Béla püspök és Molnár-Veress Pál lelkész a stockholmi francia református templomban tartott istentiszteleten. (Balogh Sándor felvétele)

(Folytatás a címlapról.)

Hat történelmi felekezet Kárpát-medencében és a világszórványban élő magyar közösségeinek számos nagyra becsült képviselőjét üdvözölte a legtörténelmibb magyar város. A Vitéz János Főiskolán megtartott tanácskozást Szabó Tibor, a Határon Túli Magyarok Hiva-talának elnöke köszöntötte, majd Paskai László bíboros őemenciája üdvözölte az egybegyűlteket.

Tőkés László Királyhágó-melléki református püspök megnyitó szavaihoz textusként a Krónikák első könyve 12. részének 22. és 32-33. verseit választotta, s arról szólt, hogy amiként Izrael népe felismerte az idő alkalmas voltát, hallgatván vezetőinek beszédére, és kész vala a viadalra, ugyanúgy nekünk is hasonlóan kell cselekednünk. Amint Dávid idejében új király, új hatalom állt az ország élére, ugyanúgy a mi időnkben is új hatalom vette át az ország, a nemzet sorsának intézését. A Gondviselés úgy irányította sorsunkat - mondta -, hogy mi, az évezred utolsó évtizedében élő magyarok kimenthessük Magyarországot az összeomló házból. Nekünk, ma élőknek a rendszerváltás volt a dolgunk. Szerencsésnek mondhatja magát az a nemzedék, mely ennek elindítója lehetett. Az alkalmas idő részesei vagyunk, de az idő elfolyhat és elfogyhat, ha nem telítődik időben megfelelő tartalommal, értelemmel.

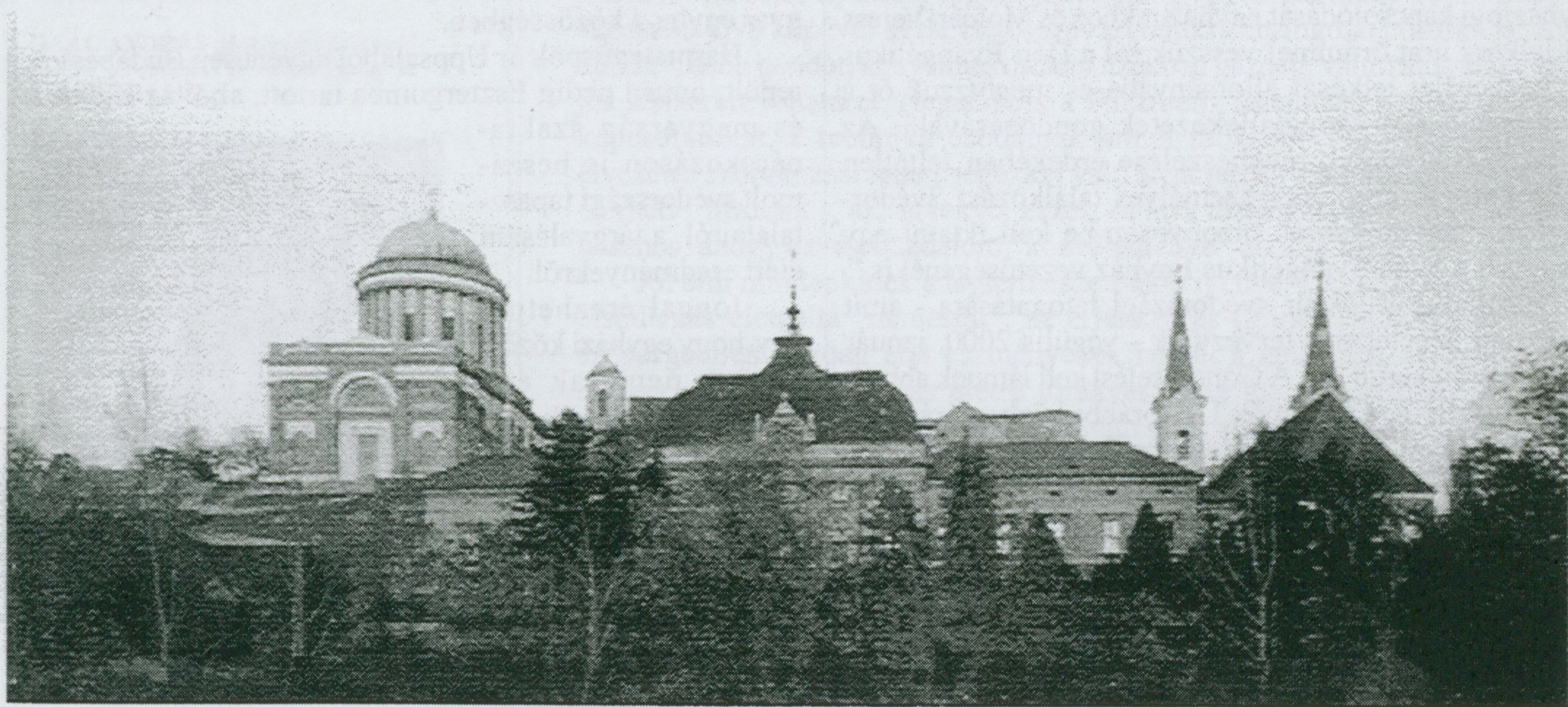
Mit kell egyházainknak cselekedni? - kérdezte Tőkés László. Köztudott, hogy nem mindenki sereglett fel Dávid mellett sem, sokan tétováztak. Nekünk is fel kellett ismer-nünk, hogy nem Szent István, nem is Kossuth Lajos, hanem Kádár János népével van dolgunk. Összejövetelünk az öikuménia üzenetét is hordozza magában, mely esetünkben egyben nemzeti öikuménia is. Fontos mindenkiben tudatosítanunk, hogy a vérbeli együvértartozáson felül a hitbéli összetartozás is egymáshoz köt bennünket! Mert nemcsak nyelvében él a nemzet, hanem hitében is! Hitbéli önazonosságunk nemzeti összetartozásunkat is erősíti!

Németh Zsolt külügyminisztériumi politikai államtitkár hangsúlyozta: Magyarország tartós emelkedő pályán van, de kérdéses, hogy ez a nemzet egészének emelkedését jelenti? Ki kell javítanunk a nemzeti szolidaritás elszakadott hálóját is!. Vajon a mai, erősödő Magyarország bezárkózik-e fizikai és szellemi határai közé, vagy fel-emelkedésébe bevonja környezetét, a határon túli magyar közösségeket is? A magyar kormány alkotmányilag nemcsak felelősséget érez, de felelősséget vállal is a határon túli magyarok iránt. A nemzeti felelősség valós igény. A mindenáron való békülékenység, a szomszédokkal kötött hamis béke jót nem hozhat, mert kölcsönös csalódást, a konfliktusok élénkülését eredményezi csupán. A kisebbségi problémák egy-két évi "jegelése" is rossz taktikának bizonyult, hiszen azt eredményezi, hogy néhány év múlva már zsákostúl kényszerülünk partnereink elé önteni a felgyülemlett kérdéseket. Már most azon kell gondolkodnunk, hogy miként gondoskodjunk az új diaszpóra identitás-megőrzéséről. Az egyház minden időkből az anyanyelvörzés bátyja volt, és annak is kell maradnia!

Várhegyi Attila, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának politikai államtitkára arról szólt, hogy az egyház nem az állam "kegyelméből" él, annak nemis el-tartottja, sem alárendeltje, csak mellérendeltje. Az egyház és állam kölcsönös előnyöket kell keressen. Jelenleg két sürgető kérdés vár megoldásra: a finanszírozás és a jog-szabályi rendszer kidolgozása.

Semlyén Zsolt, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára szerint az ingatlanrendezés során mintegy 570 egyházi intézmény került vissza jogos tulajdonosához, de az államnak részt kell vállalnia a felújítások költségeiből is. Annak tudatában kell cselekednünk, hogy ami jó az egyháznak, jó az országnak is, és ami jó az országnak, az jó az egyházaknak is.

(A tanácskozásról következő lapszámainkban is szó lesz.)

Az esztergomi Várhegy, ahol első királyunk Szent István és ezeréves államiságunk bölcsője ringott.
(Az Esztergom - Szent István városa című millenniumi programfüzet hátsó borítóján)

VÖRÖSMARTY ÉVE

SZÓZAT

Hazádnak rendületlenül
légy híve, oh magyar;
Bölcsöd az s majdan sírod is,
Mély ápol s eltakar.

A nagy világon e kívül
nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjén sors keze:
itt élnöd, halnod kell.

Ez a föld, melyen annyiszor
apáid vére folyt;
Ez, mélyhöz minden szent nevet
egy ezredév csatolt.

Itt küzdtenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Itt törtek össze rabigát
Hunyadnak karjai.

Szabadság! itten hordozák
vérös zászlóidat,
s elhulltanak legjobbjaink
a hosszú harc alatt.

És annyi balszöréncse közt,
oly sok vizsály után,
mégfogyva bár, de törve nem,
él nemzet e hazán.

S népek hazája, nagyvilág!
Hozzad bátran kiált:
"Egy ezredévi szenvedés
kér éltet vagy halált!"

Az nem lehet, hogy annyi szív
hiába onta vért,
s keservben annyi hő kebel
szakadt még a honért.

Az nem lehet, hogy ész, erő
és oly szent akarat
hiába sorvadozzanak
egy átoksúly alatt.

Még jóni kell, még jóni fog
egy jobb kor, mely után
buzgó imádság epedéz
százezrek ajakán.

Vagy jóni fog, ha jóni kell,
a nagyszörű halál,
hol a temetkezés fölött
egy ország vérben áll.

S a sírt, hol nemzet süllyed el,
népek vészik körül,
s az embér millióinak
szemében gyászkönny ül.

Légy híve rendületlenül
hazádnak, oh magyar:
Ez éltetőd, s ha elbukál,
hantjával ez takar.

A nagy világon e kívül
nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjén sors keze:
Itt élnöd, halnod kell.

A "szent nevek", melyeket a haza fogalmához csatolt a történelm, nemcsak a magyar szentek nevei, hanem honszörző és honvédő hősöké is. Az utóbbiak közül csak Hunyadit említi (a nyelvújítás korában szokásossá vált rövidült formában, a vár nevével jelölve a várurat), de odaérti a két Zrínyi Miklóst, Dobó Istvánt és másokat. A szabadság vérös zászlóit Rákóczi Ferenc hordozta még; névszörinti említése ingerelte volna Bécsöt, s ezt sem Vörösmarty sem Széchenyi nem akarta. Majd csak Petőfi lobogtatja nyíltan, kihívóan Rákóczi nevét. Dózsáét is.

A Szózat kifejező, költői szárnyalású megfogalmazásai nem csak akkor hatottak elemi erővel: későbbi korok magyarjai is idézgetik, lélkésednek értük, vitatkoznak velük. Némelyikből szállóige lett: "mégfogyva bár, de törve nem". A nagyszörű halál látomása Petőfit is kísértette. "Hallottad a szót: rendületlenül" - idézi Vörösmarty szellemét Arany János. A két strófával, melyek "Az nem lehet"-tel kezdődnek, Illyés Gyula vitatkozik egy keserű pillanatában: "Léhet!" - kalapácsütésként zuhintja rá a költő előd magára erőltetett, kétségbeeséssel félérő derűlátására a választ. Léhet, hogy hiába áldoztak életet s vért legjobbjaink, hiába ész, erő s mégoly szent akarat. Láttunk már, ma is láthatunk nemzethalált is minden gyászpompa, az embérmilliók minden gyászkönnye nélkül... S el is sorvadhatnak nemzetek, úgy, hogy maguk sem vészik észre...

Második nemzeti imánk költője, Vörösmarty Mihály 1800 decembér elsején született, tehát ez év végén töltené be a kétszázadikát. Ünnepejlük az évfordulót az Új Kéve idei számaiban nemzeti nagy költőnk egy-egy versével. A Szózatot 36 évesen, java férfikorában írta, a Széchenyi elindította réformkor közepén és annak szellemében. Nemzetéhez szól, de egyben a "nagyvilághoz", Európához is. A magyart rendületlen hűségre inti, a Nyugattól helyet kér nemzetének a népek nagy családjában. A röghöz való hűség igénye: "Itt élnöd, halnod kell" azóta történelmi kényszerűségből átértelmeződött a magyarság harmadrésze számára: a lélek hűségének szól. Az Európához intézett komoly szónak máig sem lett foganatja. Lész-é s mikor?

"Itt élnöd, élnöd, halnod kell" - így éneklendő Egrössy Béni zenéjére. Ne torzítsuk el a szép szöveget így: "Itt élnöd és meghalnod kell". Úgy hangzik mint egy halálos ítélet.

Szente Imre

Magyarországnak nincs tengere...

**A külföldi magyar protestánsok lelkigondozásának vázlatos története
különös tekintettel a szolgálat fenntartásának kérdéseire**

A kezdet

A rendelkezésünkre álló adatok alapján a Bécsben diákoskodó Bornemisza Péter volt az első magyar protestáns prédikátor, aki szállására összegyűjtötte magyar diáktársait és nekik ott - az 1550-es évek vége felé - Isten igéjével szolgált. Emiatt hamarosan el is kellett hagynia Bécset. Minden bizonnyal már a 16. században mások is követték példáját olyan egyetemi városokban, ahova sok magyar diák került, gondolok itt különösen Németország, Svájc vagy Hollandia bizonyos városaira. Ezen szolgálatoknak nem voltak anyagi feltételei, az ilyeneket végzők egyéni kezdeményezései voltak ezek és ezért senki számára nem jelentett az azokon való részvétel sem anyagi felelősségvállalást. Valószínűleg ilyen alkalmak jelentették a 19. század közepéig a külföldre került magyar protestánsok lelkigondozását.

Az első magyar protestáns gyülekezetek megszervezése Amerikában

Az 1848-49-es szabadságharc szomorú vége nagyobb számú magyart kényszerített hazája elhagyására. Ezek egy része átkerült az Egyesült Államokba. Köztük volt a magyar honvédség egy református vallású tábori lelkésze, aki 1850-ben New Yorkban templomot akart építeni - sikertelenül. Ellentétben a szabadságharc bukását követő - politikai emigrációnak nevezhető - bevándorlással, 30-35 évvel később egy más típusú magyar emigrációs hullám érte el Észak-Amerika partjait. Ennek a tagjai túlnyomó többségükben Magyarország falvaiból jöttek és őket a szülőföld gazdasági nehézségei kényszerítették annak elhagyására. Legtöbben nem is akartak végleg elszakadni a szülőhazától, hanem kezük munkájával egy kis tőkéhez szerettek volna jutni, amit otthon földbe, házba akartak befektetni. A mintegy 50 évvel korábban érkezett németekhez és észak-európaiakhoz képest a magyarok már túl későn érkeztek, hogy ingyen vagy olcsó földhöz jussanak. Ilyesmire már csak Kanadában volt lehetőség, kb. az első világháború kitöréséig. Nehézséget okozott az amerikai gazdasági élet ciklikus és sok esetben a politikai változásoktól függő volta. Mindez megláttatta velük, hogy amerikai tartózkodásuk nem lesz rövid ideig tartó. Így alig 40 évvel az említett New York-i próbálkozás után, egymás után alakultak meg magyar protestáns gyülekezetek a keleti államok bányásztelepein vagy ipari városaiban. Még ma is vitatéma az, hogy a pittsburghi vagy a clevelandi magyar

református egyház mondhatja magát az elsőnek. Nem egészen világos, hogy az első magyar lelkészek saját elhatározásukból, vagy egyházi felsőbbségük biztatására jöttek Amerikába, az viszont tény, hogy az odakerült lelkészeknek hamarosan be kellett látniuk, hogy nem támaszkodhatnak sem az otthoni történelmi egyházak, sem az amerikai egyházak segítségére, hanem csak híveik támogatására. Ha volt is némi kezdeti támogatás az amerikai egyházak - pl. a skót eredetű presbiteriánusok - részéről, azt feltételhez kötötték, legalábbis megkívánták, hogy a magyarok tagolódjanak be az ő egyházi szervezetükbe és hagyományaikban hasonuljanak öhozzájuk. Ezt a magyar gyülekezeti tagok nem fogadták el, mert közösségeiket a Magyarországi Református Egyházhoz tartozó gyülekezeteknek tekintették.

Az amerikai magyar evangélikusok több ízben is próbáltak lelkészt kérni a hazai egyháztól, - sikertelenül. Emberi szempontból tekintve "véletlenek sorozatának" köszönhető, hogy 1906-ban mégis lelkészhez jutott a clevelandi Első Magyar Evangélikus Egyház: a nyíregyházi származású - Eperjesen teológiát végzett, de lelkésszé még fel nem szentelt - Rúza István ismerősei meglátogatására érkezett Amerikába, aki azután modern Pál apostolhoz hasonlóan egy tucatnyi észak-amerikai evangélikus gyülekezetet megszervezője - és 1940-ben bekövetkezett haláláig - lelkésze lett.

Az amerikai protestáns egyházak élete a két világháború között és az azt követő időszakban

Amikor Magyarország és az Egyesült Államok között beállt a háborús állapot, az amerikai magyar protestáns gyülekezeteknek nem volt könnyű feladatuk szolgálatuk fenntartása terén, hiszen el voltak vágva az anyaegyházról. Az 1920-as években, főleg az elszakított országrészekből, igen sok magyar érkezett Amerikába, mert nem akartak idegen uralom alatt élni: ezek gyarapították a korábbi bevándorlók sorait. A Magyarországi Református Egyház bevallotta, hogy nem képes - főleg anyagi vonatkozásban - törődni velük. Ez volt az az időszak, amikor újból új önálló gyülekezetek szerveződtek, amelyekkel az amerikai magyar református gyülekezetek száma a második világháború kitöréséig elérte a 100-at. Sajnos ezek már akkor 5-6 különböző csoportra oszlottak, s nem mindig támogatták a közöttük levő, anyagilag gyengébben álló gyülekezeteket. Ami a gyülekezeteket mégis összetartotta, tulajdonképpen egy "emberbaráti" munka volt: a testvéri segítséget nyújtó

szervezetként létrejött Amerikai Magyar Református Egyesület, mint nem haszonért működő biztosító társaság, a pennsylvanai Ligonierben egy szeretetotthont alapított (amihez régebben egy árvaház is csatlakozott), s ezt a mai napig is fenntartja.

A második világháború után két magyar bevándorlási hullám erősítette a magyar gyülekezetek tagságát: az úgynevezett "Dipi" (Displaced persons) csoporthoz tartozóké, akik 1944 és 1949 között hagyták el Magyarországot és hosszabb ideig Ausztriában, Németországban vagy másutt éltek, valamint azoké, akik 1956 őszén hagyták el a szülőhazát. Ebben az időszakban megint létrejött néhány új gyülekezet, amelyeket részben elmenekült lelkészek, részben ösztöndíjjal Amerikába jött és vissza nem tért teológusok és fiatal lelkipásztorok alapítottak.

Visszatekintve az amerikai magyar protestáns lelki-gondozás lassan 110 éves történetére, elmondhatjuk, hogy annak módszere olyan gyülekezetek szervezéséből állott, amelyek szolgálatáról - kevés kivételtől eltekintve - anyagilag a hívek gondoskodtak. Itt meg kell jegyezni, hogy a második világháború után a legtöbb gyülekezetben bevezették a magyarral párhuzamosan tartott angol nyelvű istentiszteleteket, hogy el ne veszítsék a nemzetiségileg vegyes házasságban élőket vagy a harmadik nemzedéket, mint gyülekezet-fenntartó tagokat.

A Nyugat-Európába került magyar protestánsok lelki-gondozása

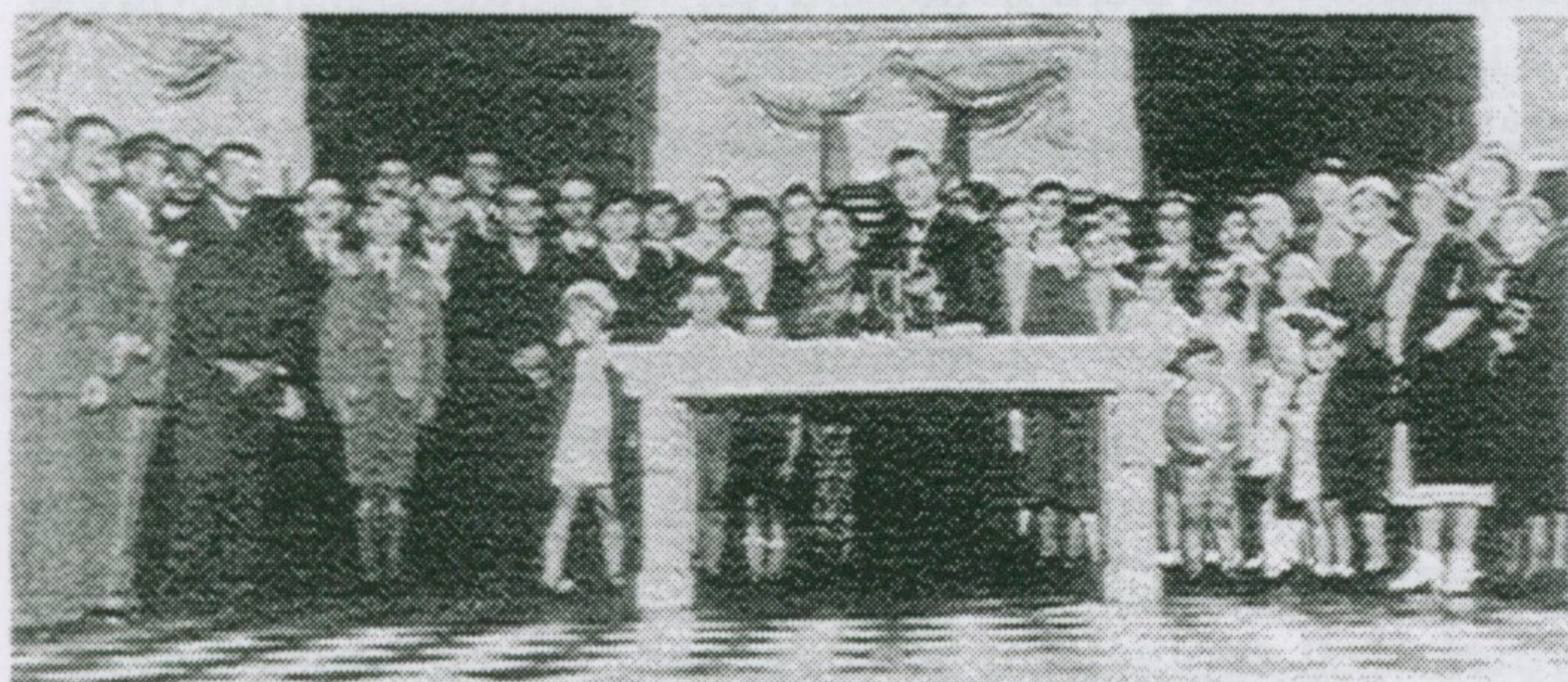
Bár Bécs Közép-Európához tartozik, Ausztriával kezdjük beszámolóinkat. Amint a korabeli lapokban többször lehetett olvasni: az 1930-as évek végén az osztrák fővárosban havi rendszerességgel tartott magyar istentiszteletet az akkor Óbudán szolgáló református lelkész. Lehet, hogy régebben valaki más végezte ezt a szolgálatot, és annak megindulása talán még az Osztrák-Magyar Monarchia idejébe is visszanyúlik. Valószínűtlennek tartom azonban, hogy már ebben az időben Bécsben egy szervezett magyar református gyülekezet lett volna. Az útiköltséget vagy összeadták a hívek, vagy pedig a beszolgáló óbudai lelkész kapott a Magyar Református Konventtől valamilyen támogatást.

Bizonyos mértékig hasonló volt a helyzet Franciaországban, ahol az első világháború után sok magyar munkanélküli talált bányákban és ipari üzemekben munkalehetőséget. Erre felfigyelt a Magyarországi Református Egyház és a franciaországi Református Egyházzal való

megegyezés alapján egy magyarországi református lelkészt küldött ki az odakerült protestáns magyarok gondozására, sőt, voltak idők, amikor egy másik is társult ehhez a lelkészhez, aki főleg az észak-franciaországi iparvidéken munkálkodott. Úgy tudom, hogy ennek a szolgálatnak a költségeit nagyjából Magyarországról fedezték. Amikor a második világháború kitört, a lelkész, Kulifay Imre nem tért vissza Magyarországra, hanem Párizsban maradt. A háborús viszonyok miatt szolgálata igen megnehezült, s volt idő, amikor taxisofőrként dolgozott, hogy családját fenntarthassa. Később egy Németországba kikerült testvére segítségével egy német tartományi egyház anyagi támogatása tette lehetővé, hogy szinte élete végéig végezhesse munkáját a francia fővárosban. Azóta - eltekintve rövidebb ideig tartó megoldásoktól - ez a lelkészi állás sincs betöltve. Pillanatnyilag vagy Franciaországban tanuló vagy Párizsba látogató magyar ösztöndíjas teológusok, vagy a környező országokban szolgáló lelkészek tartanak havonta egy istentiszteletet Párizsban. A gyülekezet megfizeti útiköltségüket, és egy napig gondoskodik róluk, de szolgálatukért nem tud tiszteletdíjat fizetni.

Amikor 1944-ben és 1945-ben, a háborús front közeledésekor sok magyar katona és polgári személy (ezek közül többen családtagjaikkal együtt) elhagyta Magyarországot, a legtöbben eljutottak Ausztria és Németország nyugati hatalmak által megszállott részeibe, kevesebben más nyugat-európai országokba is. Ezek lelki-gondozásának megszervezésére, még Magyarországról való eltávozása előtt, megbízást kapott Nagy Sándor bukaresti református lelkész, aki a háborús események miatt nem tudott visszatérni gyülekezetébe. Ezt a munkát meg is kezdte: bekapcsolta abba a honvédség kitelepített tagjaival a nyugati államokba érkezett tábori lelkészeket, valamint olyan lelkipásztorokat, akik valamilyen ok miatt nem kívántak Magyarországon maradni. Ez már azért sem volt könnyű feladat, mert ilyen munkát csak a megszálló hatalmak, valamint a helyi egyházak és a nemzetközi egyházi szervezetek engedélyezésével és támogatásával lehetett kezdeményezni és folytatni, de az ezek közötti együttműködés nem volt mindig zavartalan. Megnehezítette továbbá ezt a lelki-gondozói munkát a más országokba való továbbvándorlási alkalmak lassankénti megnyílása, részben a Magyarországra való visszatérés lehetősége, és mindez lecsökkentette az említett országokba került magyarság létszámát. Persze, az ausztriai és németországi magyarok számát némiképp gyarapították az 1945 és 1949 között a határokon valahogyan átjutó magyarok kisebb-nagyobb csoportjai. Végül - főleg a nagyobb városokban - kialakultak olyan központok, ahol aránylag sok magyar telepedett le (Stuttgart, Köln, Hannover, Karlsruhe, Frankfurt, Nürnberg stb.), s ahova a Német Protestáns Egyház körzeti lelkészi munkára Németországban maradt magyar protestáns lelkipásztorokat hívott, akiknek ellátmányáról gondoskodott. Kivételes esetekben ilyen körzeti lelkészek német gyülekezeti munkát is végeztek.

Hasonló módon alakult ki az Ausztriában maradt és a Hollandiába került magyar menekültek lelki-gondozásának szolgálata is.

Úrvacsoraosztás Párizsban. 1934
A Tebened bíztunk eleitől fogva c. könyvből

A magyar protestáns lelkigondozás kezdetei a skandináv országokban

Skandinávia országaiban a két világháború között igen kisszámú magyar élt. Tudunk arról, hogy az ottani egyetemen tanuló magyar lelkészek néha - főleg felkérésre - tartottak magyar istentiszteleteket, végeztek szolgálatokat, de ezek nem voltak rendszeres alkalmak. A helyzet 1947 őszén megváltozott, amikor az akkori magyar kormány mintegy 600 magyar mezőgazdasági munkásnak (akiknek nagyobbik fele családost volt) engedélyezte, hogy 3 évre átvándorolhasson Svédországba és ott munkát vállalhasson. Már megérkezésükkor az egyik Dél-Svédországban tanuló ösztöndíjas kollégám tartott a több csoportban, hajókon érkező munkavállalók és hozzátartozóik részére istentiszteleteket - persze vigyázva arra, hogy az önkéntes részvétel elvét meg ne sértse. Majd 1947-ben a karácsony előtti vasárnapon, engem (Pósfay György; Szerk. megjegyz.) és egy Dániából áthozott magyar római katolikus lelkészt kért fel az egyik sok magyart alkalmazó munkaadó, hogy a Nyugat-Svédországba került, mintegy 200 magyar stámára tartsunk karácsonyi istentiszteleteket és közös gyermekünnepélyt. Ezt azután - kisebb csoportok számára - részünkről újabb istentiszteletek tartása követte, majd 1948 őszétől a Svéd (Evangélikus) Egyház hivatalosan megbízta kollégámat, egy másik, már régebbi idő óta Svédországban élő magyar lelkészt (Vajta Vilmos; Szerk. megjegyz.) és engem az ott élő magyarok hétvégi alkalmazón való lelkigondozásával. Az útiköltségeket és az adminisztrációs kiadásokat a svédek fedezték, és nekünk egy ösztöndíjat adtak, hogy hétközben svéd egyetemeken teológiai fakultásain megkezdett, magasabb szintű tanulmányainkat folytathassuk. Ez így ment 1952-ig, amikor a legtöbb magyar mezőgazdasági munkásnak lejárt a szerződése, azonban ezeknek több mint kétharmada nem tért vissza ekkor Magyarországra, hanem menedékjogot kért és kapott a svéd államtól, és főleg az iparban helyezkedett el. Mivel 1952-ben a három, 1948 óta a magyarok között munkálkodó lelképásztor közül az utolsó is elhagyta Svédországot, majdnem öt éven át a Norvégiában élő Terray László evangélikus lelkész tartott - időközönként, főleg a nagy ünnepeken - a svédországi magyaroknak istentiszteleteket.

Az 1956 utáni magyar protestáns lelkigondozói szolgálat Nyugat- és Észak-Európában

El lehet mondani, hogy az 1956-os forradalom következtében Nyugat- és Észak-Európába érkezett magyar menekültek megjelenése sok tekintetben felébresztette Európa lelkiismeretét - az egyházakét is -, és rádöbbsentette kormányait és népeiket a menekültek iránti felelősségre. Szinte versengtek azért, hogy mit tehetnek a magyar menekültekért, az egyházak pedig a kiérkezettek lelki gondozásáért.

A legegyszerűbbnek látszott a németországi helyzet, hiszen ott a Német Protestáns Egyház már korábban körzeti lelkészi állásokat szervezett. Ezeket csupán meg kellett erősíteni, szükség szerint újakkal kiegészíteni. Arra

törekedtek, hogy lehetőleg minden kiérkezett lelkészt egyházi munkába állítsanak, s a teológusok számára biztosítsák tanulmányaik befejezését.

Mivel korábban már Svédországban is volt néhány éven át *rendszeres* magyar lelkigondozói munka - ami tulajdonképpen csak a lelkészhiány miatt alakult át *alkalmi* szolgálattá -, a Svéd (Evangélikus) Egyház Glatz József evangélikus lelkész személyében egy teljesidejű munkát végző lelkészt alkalmazott, akinek fizetését és költségeit felvállalta. Ezt a lelkészt a Norvég és Dán (Evangélikus) Egyház egy-egy - a menekültek lelkigondozásával megbízott - szerve megkérte, hogy *terjessze ki szolgálatát ezekre az országokra*, egyúttal felvállalta az ezzel járó többletköltségeket is.

1956 októberében Bécsbe hívták Szépfalusi Istvánt, aki addig egy osztrák gyülekezetben lelkészként szolgált, s rábízták a magyar menekültekkel foglalkozó egyházi hivatal vezetését. Egyben megbízást kapott arra is, hogy a magyar menekültek között lelkészi munkát végezzen - az akkor Ausztriába került vagy régebben ott tartózkodó magyar lelkészek segítségével. Mint 1957 elején - a tengeren túlról - Ausztriába érkező lelkész, néhány héten át magam is bekapcsolódhattam ebbe a munkába. Később az 1956-ban Ausztriába érkezettek nagy része más országokba vándorolt tovább, s velük együtt a legtöbb lelkész is elhagyta Ausztriát és más országokban kezdte el működését. Ezt az időszakot követve az Osztrák Evangélikus Egyház - a költségek térítésével együtt - felhatalmazást adott Szépfalusi Istvánnak, hogy szinte az ország egész területére kiterjedően végezze a magyar protestánsok lelkigondozását. Bécsben egyébként a magyar reformátusoknak is van lelkésze, így a régebben megkezdett magyar református istentiszteletek sora mindmáig folyamatos maradt.

Svájc különböző városaiban (Basel, Bern, Genf, Lausanne, Neuchatel és Zürich) 1957 előtt is voltak alkalmi istentiszteletek, amelyeket az ottani protestáns teológiai fakultásokon tanuló magyar lelkészjelöltek vagy lelkészek tartottak. Amikor Svájc 1956-ban bejelentette, hogy 10.000 fiatalat készül befogadni az ausztriai menekülttáborokban levő magyarok közül, a Svájci Református Egyház Segélyszervezete két magyar lelkészi állás megszervezését és költségeit vállalta fel. Hamarosan sikerült is két - Svájcban is tanult, ebben az időben még el nem helyezkedett - magyar református lelkészt találniuk, akiket ez a szervezet körzeti lelkészeknek szerződttetett. Az egyiknek a feladata a francia nyelvű nyugat-svájci kantonokba és a Bern kantonba került protestáns magyarok lelkigondozása lett, a másiknak a Basel és Zürich körzetében levő német-svájci városokba került magyarok lelkigondozása jutott. Ezt a szolgálatot több mint 23 éven át, 1980-ig fenntartották a svájciak, majd a segélyszervezet bejelentette, hogy a jövőben nem vállalja azoknak költségeit. Ezen állások betöltése ezután csak úgy volt lehetséges, ha a magyar munkára vállalkozó lelkészek kötelezettséget vállaltak, hogy fél állásban német nyelvű gyülekezeti szolgálatot is végeznek, s ha a hívek hozzájárulnak a fél magyar állás fenntartásának költségeihez.

Még szólni kell Angliáról, ahová 1956-ban a már

régebben ott szolgáló magyar református lelkész mellé egy magyar evangélikus lelkész is került, akinek azonban sok éven át egy angol nyelvű evangélikus gyülekezetet is gondoznia kellett, majd később a magyar nyelvű munkája mellett az ottani Evangélikus Tanács vezetését is elvállalta. Szolgálatát a Nagy-Britanniai Evangélikus Tanácson keresztül a Lutheránus Világszövetség támogatta. Pátkai Róbert magyar munkáját ma nyugdíjasként is tovább végzi. A már korábban nyugdíjba vonult, hosszú ideig Angliában szolgált református lelkész munkáját az utóbbi időkben Magyarországról kiküldött lelkipásztorok folytatják.

A Sao Paulo-i (Brazília)
magyar református templom

Dél-Amerika

Hogy a képet teljessé tegyük, megemlíthetjük, hogy Dél-Amerikában is vannak magyar protestáns gyülekezetek. Buenos Airesben és Sao Paulóban mind a magyar evangélikusoknak, mind a magyar reformátusoknak van gyülekezete, bár lelkésszel való ellátásuk az utóbbi időben akadozott. A venezuelai magyar protestánsoknak, akik között jómagam közel 20 éven át lelkipásztorként munkálkodtam, mindezt ideig sikerült vagy Észak-Amerikából, vagy más dél-amerikai államokból, kétszer Észak-Európából, sőt - az utóbbi időben - Magyarországról is lelkipásztorokat kapni. Majdnem mindegyik lelkészi állás eleinte kapott külföldi támogatást, amely azonban lassan megszűnt. Így a lelkészeknek nem-magyar nyelvű egyházi munkát (pl. hitoktatást, szórvány-igehirdetéseket, espereshelyettesi feladatot stb.) kellett vállalniuk, hogy maguk és családjuk megélhetését biztosíthassák.

Néhány szó az eddig külföldön végzett magyar egyházi munka jövőjéről

A magyarok külföldre való áttelepülése nem volt egy állandó folyamat, hanem különböző időkben, különböző intenzitású hullámokban történt. Van azonban egy mindenütt, minden időben és minden kivándorló csoportra érvényes megállapítás: a külföldre került és gondozandó magyarok száma egyre fogy, azaz minden most folyó munkában látható az elöregedés folyamata. Érvényes ez az egyháztagsokra éppen úgy, mint a közöttük szolgáló lelkészekre is. Itt szeretném megjegyezni, hogy az utóbbi tíz-tizenöt évben csak Svédországba érkeztek nagyobb számban újabb magyar bevándorlók, akik ezúttal főként Erdélyből, kisebb számban a Délvidékről jöttek.

Sajnos be kell vallanunk, hogy - különösen Európában - csak igen kis mértékben sikerült a második nemzedéket fennálló gyülekezeteinkhez kapcsolni. Ennek sokszor nem a nemzetiségileg vegyes házasságokban sokszor tapasztalt

magyar nyelvtudás korlátozottsága volt az oka, hanem vallási érdeklődésük hiánya. Ezért tisztelettel tekinthetünk olyan szervezetre, amelyek világszerte - vagy csak Európában - tenni próbálnak valamit ezen helyzet megváltoztatása érdekében (cserkészet, magyar iskolák, Európai Magyar Protestáns Ifjúsági Konferencia, stb).

Nem tanultunk eleget az amerikai magyaroktól, akik sokszor szűkös anyagi helyzetük ellenére megtanultak áldozatot hozni a hitük gyakorlásához szükséges keretek megteremtéséért és fenntartásáért, akik templomokat építettek, lelkészi állásokat tartottak fenn és szeretetmunkát végeztek, nagyrészt külső segítség nélkül. Mi, Európában élők, valószínűleg már eddig is többet kaptunk a testvéregyházaktól az elmúlt négy évtized alatt, mint a 120-ra tehető észak-amerikai magyar protestáns gyülekezetek összesen, egész 110 éves történelmük során.

Vannak egyházak a földön, amelyeknek a keretében a szülőföldtől távol került keresztény honfitársak közti lelkipásztori szolgálatról az anyaegyház gondoskodik. Más országokban vannak az egyházban önkéntesekből szervezett egyesületek, közösségek, munkacsoportok, amelyek hasonló cél érdekében dolgoznak. Kérdésem az, hogy ne kíséreljük-e meg egy ilyen önkéntes tagokból létrehozott szervezet megteremtését? Mert azt látnunk kell, hogy a "hivatalos egyházak" nehéz anyagi terheket hordoznak, és a Magyar Állam sincs abban a helyzetben, hogy ilyen - nem kormányzati, hanem kizárólagosan - egyházi munkát támogasson.

Bizonyos - tengerrel, tehát tengerészekkel is rendelkező - országokban vannak szervezetek, amelyek tengerészeik lelki gondozásáért próbálnak valamit tenni, s ezeket a szervezeteket önkéntes adományokból tartják fenn. Ezen a téren élenjárók a skandináv országok, közöttük is Svédország, ahol hosszú múltra tekint vissza az úgynevezett "tengerész-egyház" (Sjömanskyrkan), vagy ahogyan az utóbbi időben nevezik: a "Svéd Egyház Külföldön" (Svenska Kyrkan i Utlandet - SKUT). Munkájuk "tengerész-lelkészek" kiküldéséből, tengerészotthonok megteremtéséből, kultúrprogramok szervezéséből és sok egyéb szolgálati lehetőséghez adott segítségnyújtásból áll. A skandináv országok polgárai gyakran "hazájukat és családjukat a tengeren szolgáló véreiknek" mondják az így idegenbe szakadtakat, s e "véreik" szolgáinak a közöttük szolgáló lelkészeket. Jómagam ismerem ezt a munkaágot, mert 11 éven át - részidőben - magam is végeztem ilyen szolgálatot.

Magyarországnak nincs tengere, így tehát "tengerész-egyház" szervezésére sincs oka, de a szülőföldön maradt magyarságnak vannak idegenbe szakadt vérei, s talán időszerű lenne a közöttük folyó lelkigondozás, lelkészi szolgálatok fenntartása érdekében valami hasonló szervezet létrehozni. Talán az ily célból való munka és adakozás valamiképpen hozzájárulna a szülőföldön maradt lelki gazdagodásához is, de kétségtelenül biztosítaná - legalább részben - a külföldre került magyarok közt folyó lelkipásztori munka folyamatosságát.

Pósfay György fenti tanulmánya az Esztergomban, 2000 január 27-28-án tartott Egyház és magyarság című szaktanácskozásra készült.

SKANDINÁV, ÉSZAKI-BALTI, VAGY SVÉDORSZÁGI SZOLGÁLAT?

Keserű hangvételű levelet küldött szerkesztőségünknek Horváti György, az oslói magyar protestáns gyülekezet felügyelője. Levelét - ígéretünkhöz híven - változtatás nélkül, egészében közöljük. Szerkesztőségünk ugyanakkor szükségesnek véli, hogy - a levél után, annak kiegészítéseként - pótlólagos információkkal, helyenként pontosításokkal vagy magyarázatokkal szolgáljon az ügyben kevésbé tájékozott olvasóink számára. Ennek során - a norvégiai mellett - kitérünk a finnországi és észtországi magyar gyülekezetek jogállásának kérdésére, s ezeknek a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösséghez fűződő viszonyára is.

LEVÉL NORVÉGIÁBÓL

Gyülekezetünk életében lezárult egy korszak. Több, mint 40 esztendeig tartott az együvé tartozás, az "anyagyülekezeti közösség" és a "határon túli szóránygyülekezet" közötti jó kapcsolat. 1960-as évszám áll a megsárgult lapokat tartalmazó "mindenttudó" könyvünk első oldalán és írásos dokumentumként szolgál az utókor számára, mely tartalmazza istentiszteleteink csodálatosan gazdag történetét és a gyülekezetünket érintő mindennemű történéseket.

Egy évvel ezelőtt szűnt meg az Oslói Magyar Protestáns Gyülekezetben a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség által évtizedeken át biztosított lelkeszi szolgálat. Egy éve maradt abba a tartalmas, gondolatébresztő, identitásunkat ápoló és az összefogásra buzdító egyházi lap, az Új kéve kézbesítése Norvégiában.

Természetesen tudtuk, hogy a svédországi Közösségben az önállósulás, az újjászerveződés folyamata meg végbe annak következtében, hogy a svéd állam felmondta a működéshez szükséges anyagi támogatást. (A svéd egyház és állam szétválásának következményeiről az országos felügyelő is tájékoztatt bennünket, és kérésére mi is beadvánnyal fordultunk a svéd egyházhoz a magyar lelkeszi állás fennmaradása érdekében.)

Számítottunk arra, hogy gyülekezetünk életére is kihatással lesznek a svédországi változások, és bízunk abban, hogy istentiszteleteink rendjére és az egyházi lap norvégiai terjesztésének anyagi kérdéseire közösen találunk megoldást. Nem számítottunk viszont arra, hogy egy évig tartó, tájékoztatlansággal és bizonytalansággal teli várakozás után - többszöri szóbeli és írásbeli érdeklődésünkre - sértő és megalázó hangú hivatalos levél ultimátumszerűen hozza tudomásunkra a rólunk hozott "ítéletet". (A levél teljes tartalma bizonyára hozzáférhető az érdeklődők számára a svédországi Közösség Egyháztanácsának levéltárában.)

Az Egyháztanács 2000 február 20.-i ülésén megbízta egyik tagját azzal, hogy hozzánk címzett levélben fogalmazza meg a svédországi Közösség álláspontját a norvégiai szolgálatot és az egyházi lap terjesztését illetően, valamint közölje a feltételekről szóló döntéseit. A legnagyobb csalódást annak az új értékrendnek a megfogalmazása jelentette, melynek értelmében a fő prioritás a svédországi

gyülekezetek lelkipondozása, ezt követi a gyülekezeti élet egyéb vonatkozása, majd a karitatív tevékenység (kárpát-medencei szegény családok támogatása), és utolsó helyen annak az esetleges lehetősége, hogy a fizetéshez való hozzájárulás, költségek megtérítése és napidíj ellenében lelkészt küldjenek alkalmi istentiszteleteinkre Osloba. Mi nem tudjuk elfogadni azt az állítást, hogy az Egyháztanács részéről felelőtlenség lenne lelkipondozásunk igényét kielégíteni.

A vádaskodó hangú levél kapcsán megkérdeztük a lelkészt és a jelenlegi országos felügyelőt, hogy szerintük miben vétkeztünk a svédországi Közösséghez fűződő sok évtizedes kapcsolatunkban? Helytelen volt-e az a mód, hogy sosem követelőztünk, hanem csak hálálkodtunk, vártuk és elvártuk, hogy lehetőségünk legyen Isten ígését anyanyelvünkön hallgatni? Hibáztunk-e, amikor az 1960 és 1986 közötti időszakban átlagosan csak 6-700 koronát utaltunk át évente? (Ebben az időben a norvég egyházi segélyszervezet folyamatosan támogatta anyagilag a svédországi Közösséget az oslói lelkeszi szolgálatért.) Igazságtalanul fogadtuk-e el a svédországi Közösség által felkínált lehetőséget, hogy egyedüli bevételi forrásunkat, a perselypénzt 1987-től saját szükségleteinkre fordítsuk tekintettel arra, hogy a lelkészt a svéd államegyház fizeti, mi pedig egyre több templombért kell kifizessünk? (Ráadásul 1992-től Osloban kilátásba helyezték az alkalmankénti 350 korona kedvezményes bér helyett a normál bér igényét a Majorstua templomban.) Hibáztunk-e, amikor - valahányszor kárpát-medencei vendéglelkész vagy legátus tartotta az istentiszteletet - a teljes offertóriumot a vendéglelkésznek és családjának adományoztuk? Fölösleges volt-e részünkről támogatást nyújtani (1993-tól) képviselőinknek a néhány svédországi Országos Presbiteri Konferencián való részvételéhez, továbbá fiataljaink konfirmálásához és az Ifjúsági Konferenciákon való részvételhez? Könnyelműség volt-e részünkről, hogy - a svédországi magyar Szeretetszolgálat felhívására a lelkész közvetítésével - felajánlottunk 1998-tól 5 éven keresztül évi 3000 korona anyagi támogatást egy - számunkra máig ismeretlen - erdélyi sokgyermekes családnak? Szemtelenség volt-e részünkről az Új kéve egyházi lap norvégiai terjesztésére az Egyháztanács által tőlünk kért hiteléről szóló számlánkat benyújtani? (A hitelezés hátterében egyrészt az Egyháztanácsnak az a korábbi elve állt, hogy a lap térítésmentesen

jusson el minden olvasóhoz, másrészt hogy csökkenthetőek a postai kiadások, ha a kézbesítés belföldi postával történik.)

A lelkész válasza, hogy szó sincs semmilyen vétségről, hiszen az nem hiba, hogy mi tartottuk magunkat a megállapodásokhoz. Az országos felügyelőnek is hasonló volt a válasza azzal a kiegészítéssel, hogy új tisztségében még nem volt ideje kellőképpen tájékozódni a svédországi Közösség és az Oslói Magyar Protestáns Gyülekezet múltjáról és jelenéről.

Gyülekezeti életünk története 1951-ben kezdődött. Terray László, Glatz József és Pósfay György lelkészek részvételével 1961 szeptemberében ünnepi istentiszteletre került sor Osloban abból az alkalomból, hogy tíz éve volt az első magyar istentisztelet Norvégiában. Terray László lelkész a megmondója, hogyan indult az oslói gyülekezeti élet. Az 1956 novemberében levert forradalom és szabadságharc után megközelítőleg 2000 magyar menekült érkezett Norvégiába, szétszóródva a különböző ország-részekben. Visszaemlékezéseiben Gémes István lelkész megemlíti, hogy meghívott papként 30 magyar menekültnek tartott istentiszteletet 1957-ben Osloban.

Az oslói gyülekezet egyházi rendezvényei 1960 óta feljegyzésekben követhetők nyomon. A Svédországban szolgáló magyar lelkészek mindig saját szolgálati területüknek tekintették Norvégiát és rendszeresen átjártak istentiszteletet tartani. Ha pedig objektív okok miatt nem tudtak eljönni, vendéglelkészekről gondoskodtak.

Svédországból nézve az oslói gyülekezet státusa az évtizedek folyamán változott. Az 1965-ös pünkösdi egyháztanácsi ülésen elfogadott működési szabályzat úgy fogalmazott, hogy a svédországi egyházközösség a norvégiai és dániai gyülekezetekkel együtt alkotja a Skandináv Magyar Protestáns Egyházközösséget. Változtatást a működési szabályzatban csak a Skandináv Presbiteri Gyűlés 2/3-os többsége hozhat. Mindezek még 1990-ben is érvényben voltak. Később, mint oslói társgyülekezet szerepeltünk, majd tudósítóval ill. lapterjesztővel rendelkező oslói gyülekezet, és végül mint a svédországi Közösséghez tartozó, Svédországon kívüli gyülekezet voltunk nyilván tartva.

Következzen néhány adat istentiszteleteink gyakoriságáról és az ezeken résztvevők számáról. Az 1960 és 1992 közötti időszakban átlagosan évente 7 igehirdetéssel erősödött lélemben a jelenlevő 13-15 protestáns hívő. Az 1993 és 1998 közötti időszakban az istentiszteletek évi átlaga 5-re csökkent. A részvételi átlag viszont nem változott. Történetünkhöz hozzátartozik, hogy míg az 56-os események után az akkori menekültekből kerültek ki a gyülekezeti tagok, addig 3 évtizeddel később Erdélyből és a Vajdaságból érkezett az "utánpótlás" menekültáradat. Ezzel magyarázható, hogy gyülekezetünk bár kis létszámú, mégis fennmaradt, és életképességről, kitartásról tett tanúbizonyságot. Isten megőrző kegyelmén múltott a gyülekezetünk közel öt évtizedes léte. Örökké hálásak vagyunk azért, hogy Isten a hitben való közösség és a szeretet ajándékával gazdagított. Hálánkat fejezzük ki az Úristennek azért is, hogy lelkével ajándékozta meg

lelkipásztorainkat, erőt adott nekik a kitartásra, hogy hivatási kötelezettségüknek eleget tehessenek.

Kik voltak ezek az áldozatkész lelkészek, akik csodás lelkiélményekkel tették felejtethetlenné istentiszteleteinket? Következzen itt a - remélhetőleg teljes - felsorolás: Terray László, Glatz József, Szigethy Sándor, Pósfay György, Gémes István, Koltay Rezső, Cseri Gyula, Vajta Vilmos, Kellner Ilona, Joób Olivér, Dóka Mária, Molnár-Veress Pál, Szebik Imre ev. püspök, Tőkés László ref. püspök, Tóthpál Dávid, Tanító Péter, Tusai Viktória és Magyar-Köpe Gábor.

Külön köszönjük Terray László lelkésznek, aki fiatalos lendülettel, minden erejét latba vetve indította el az oslói gyülekezeti életet, valamint megteremtette és hosszú éveken keresztül irányította a Norvég Egyházi Misszió magyar nyelvű rádióadását. Koltay Rezső 25 évig volt fáradhatatlan lelkipásztorunk. Akadályt nem ismerve végezte töretlenül lelkiismerete által vezérelt szolgálatát. Ereje és tudása szerint mindig a legjobbat nyújtotta. Mi mindig úgy éreztük, hogy lelkipásztorunk teljes mértékben eleget tett az egyházi munka feltételének, melyet pásztorlevelében így fogalmazott meg: "Tudjon életem úgy formálódni, hogy agyagedénnyé váljak Krisztus élő teste számára". Örökre megőrizzük szívünkben szeretetét, szerénységét, önzetlenségét, áldozatkészségét.

Az utóbbi évtized politikai és társadalmi változásai az anyaországban, a közép-kelet-európai régióban, valamint egész Európában kihatással voltak az észak-európai magyar keresztyén diaszpóra lelkigondozására is. Hálásak vagyunk, hogy Molnár-Veress Pál személyében Isten olyan lelkipásztorral áldott meg, aki példamutatóan ötvözni tudja a lelkiismeretes és áldozatkész lelkészi szolgálatot az ökumenikus lelkiséggel, össznmzetben gondolkodással, a magyarságtudat ápolásával, valamint egy határok nélküli Európában való gondolkodással. Ezt tükrözik igehirdetései, magatartása, és az általa szerkesztett Új kéve tartalma. Tudjuk, hogy feladata a változó világban nem könnyű, hiszen azok közül, akik őt körülveszik, nem mindenkinek adatik meg az új helyzethez való alkalmazkodás képessége. Így - mint a mi gyülekezetünk is tapasztalta - magasztos értékeket hordozó munkája során meg kell küzdenie a kicsinyes, szűklátókörű, irigykedő, gyanakvó nézetekkel is. Mi továbbra is bízunk benne, számítunk rá és teljes mértékben bízunk abban, hogy előrelátása, az anyaország egyházaival és hivatalaival közösen tett erőfeszítései számunkra is lehetőséget nyújtanak, hogy gyülekezeti életünk töretlenül folytatódjon.

Elismerően kell szólnunk a svéd államról, ill. a svéd államegyházzal azért, hogy biztosította az anyagiakat a mindenkori svédországi magyar protestáns lelkész szolgálatához és nem akadályozta abban, hogy a lelkész hivatástudatának szellemében végezze szolgálatát, beleértve a norvégiai lelkigondozást is.

Ez alkalommal mondunk köszönetet a norvégiai Kirkens Nødhjelp egyházi segélyszervezetnek azért, hogy közel 30 évig tett eleget a svédországi Közösség kérésének, és a lelkész egy havi fizetését fedezve biztosította az oslói igehirdetést. (Történetünkhöz az is hozzátartozik, hogy a Kirkens Nødhjelp a 80-as évek vége felé fokozatosan

csökkentette, majd megszüntette a támogatást olyan meggondolásból, hogy az oslói gyülekezet 25-30 év után a maga lábán is meg tud állni. Tudomásunk szerint ezt követően a Kirkens Nødhjelphez a svédországi Közösség részéről nem érkezett újabb támogatást igénylő kérvény. Gyülekezetünk presbitere 1994 májusában Terray László lelkésszel együtt újratárgyalta a támogatás lehetőségét a Kirkens Nødhjelpel, sajnos eredmény nélkül. Ennek oka egyrészt gyülekezetünk kis létszáma, másrészt a támogatásra jogosult svédországi Közösség Egyháztanácsának közömbössége a kérvényezést illetően.)

Gyülekezetünknek jelenleg 26 nyilvántartott tagja van. Mindig jóleső érzés volt számunkra kapcsolatot tartani a hozzánk képest népes - több mint 5000 nyilvántartott lélekkel rendelkező - svédországi "anyaggyülekezeti közösségünk" tagjaival. Köszönetet mondunk a svédországi magyar egyháztagoknak azért, hogy mindig barátsággal és szeretettel fogadták ifjainkat a cserkész táborokban, ifjúsági konferenciákon, konfirmáláson; felnőtt tagjainkat az Önképzőkör nyári táborain, képviselőinket az Országos Presbiteri Konferenciákon. Külön köszönjük, hogy sok évtizeden át nevünk ott szerepelhetett a szétszórtságunkban számunkra oly sokat jelentő Útitárs, Kéve, majd az Új kéve egyházi lapok terjesztéséért felelős személyek címlapjain.

Végül, de nem utolsó sorban köszönet illeti Almási István testvérünket, valamint a jelenlegi presbitérium tagjait, akik kitartóan és hűségesen irányították a gyülekezet életét. Köszönet mindazoknak, akik adományaikkal támogatták nemes céljainkat, akik szeretettel fogadták és vendégül látták lelkipásztorainkat.

A bevezetőben említett "mindenttudó" könyvünk lapjai nemcsak megsárgultak az évek folyamán, hanem - mintha ki lett volna számítva - be is teltek. Nincs benne több üres oldal. Újat kell kezdeni.

Tudjuk, hogy Isten gondviselő szeretete a biztosíték arra, hogy továbbra is alkalmunk legyen magyar anyanyelvünkön közösségben imádkozni, Isten ígéjének hallgatása által lelki élményekben tovább gazdagodni és közösségi összefogással a rászorultakon erőnkhez képest a jövőben is segíteni. Egy biztató fénysugár máris feltűnt előttünk: Terray László lelkipásztor volt egyike azoknak, aki az 50-es években utunkra indított, és - mint nyugalmazott Ríde-i lelkipásztor - ismét Ő ad nekünk reményt a folytatásra oslói alkalmi igehirdetéseivel. Nagyon köszönjük ezért önzetlenségét, megértését, jóságát és önfeláldozását.

A skandináviai magyar egyházközösségtől való elkészülésünk alkalmából azt kívánjuk mind a svédországi, mind a norvégiai magyar testvéreinknek, hogy minél inkább az összetartás, a kölcsönös bizalom, az össznmzetben gondolkodás és az ökumenikus lelkiség jellemezze fő céljaink elérését, nevezetesen, hogy Istenbe vetett hitünket és önazonosságunkat megőrizhessük. "De akik az Úrban bíznak, erejük megújul..." (Ézs. 40,31)

Az Oslói Gyülekezet nevében
Horváti György első presbiter

AZ ÉSZAKI-BALTI TÉRSÉG ORSZÁGAI

A DOLGOK HÁTTERÉBEN

Horváti Györgynek az oslói gyülekezet nevében írott, itt közzétett levelében foglaltakkal lényegében egyetértünk, mégis szükségesnek látjuk azt helyenként kiegészíteni, pontosítani vagy magyarázatokkal ellátni.

Skandináviai Egyházközösség

Tudtunk arról, hogy az észak-európai térségben működő magyar protestáns lelkigondozói szolgálat 1965-ben elfogadott működési szabályzata szerint: "a svédországi egyházközösség a norvégiai és dániai gyülekezetekkel együtt Skandináviai Magyar Protestáns Egyházközösséget alkot."

Ennek előzményéről viszont hadd idézzünk itt Pósfay György nyugalmazott evangélikus lelkész visszatekintő írásából (lásd a jelen lapszám 6-9. oldalain: Magyarországnak nincs tengere... című cikkének Az 1956 utáni magyar protestáns lelkigondozói szolgálat Nyugat- és Észak-Európában alcímű fejezetében foglalt, a 8. oldalon található idevonatkozó részét):

"...a Svéd (Evangélikus) Egyház Glatz József evangélikus lelkész személyében egy teljesidejű munkát végző lelkészt alkalmazott, akinek fizetését és költségeit felvállalta. Ezt a lelkészt a Norvég és Dán (Evangélikus) Egyház egy-egy - a menekültek lelkigondozásával megbízott - szerve megkérte, hogy *terjessze ki szolgálatát ezekre az országokra*, egyúttal felvállalta az ezzel járó többletköltségeket is."

A szolgálat más országokra való kiterjesztésére vonatkozó kérés tehát Norvégiából és Dániából, az ottani menekültügyi szervektől érkezett. Ezt az eredetileg Norvégiára és Dániára is kiterjesztett szolgálatot vette át Glatz Józseftől 1965-ben Koltai Rezső, s ezt örökölte tőle 1990-ben Molnár-Veress Pál lelkipásztor is.

Tény az, hogy a már említett 1965-ös működési szabályzat 1990-ben - egészen pontosan 1992-ig - még érvényben volt. Az időközben eltelt több mint 25 év alatt azonban jelentős változások álltak be mind a svédországi, mind az ennek hatáskörébe sorolt dániai és norvégiai magyar nyelvű lelkigondozással kapcsolatban!

A tájékoztatás elmaradt

Bármennyire is kellemetlen az érintettek nézve, de el kell mondanunk: amikor 1990-ben az akkori Egyháztanács felkérte Molnár-Veress Pált, hogy a beteg Koltai Rezső helyett vegye át a szolgálatot, ezzel együtt elmulasztotta azt, hogy a szolgálatot átvevő lelkész rendelkezésére bocsássa a szolgálattal kapcsolatos legfontosabb információkat. Az Egyháztanács csak arra adott utasítást, hogy a lelkész hol végezzen szolgálatot, s hogy vegye át az akkor még csak egyetlen lapnyi terjedelmű "Kéve - svédországi levél" című gyülekezeti értesítő szerkesztését. A szolgálatra vonatkozó iratok a beteg lelkészénél maradtak, s csak az ő 1991-ben történt nyugdíjazásakor kerültek azok - akkor is csak részben - az új főfelügyelő, illetve az új központi pénztáros, de nem az új lelkész kezelésébe. (Csak ekkor - szolgálatba lépése után másfél évvel - kapta meg az új lelkész a gyülekezeti tagok névsorát is!) A tétovázásra bizonyos magyarázatot ad az, hogy az akkori Egyháztanács még nem tudta, hogy a Svéd Egyház továbbra is fenntartja-e vagy sem a magyar nyelvű lelkigondozást. Jogilag az is gondot jelentett, hogy Koltai Rezső lelkész állása névre szóló volt, s egy névre szóló állást nem lehetett más személyre átruházni. (A lelkészi állás kérdése csak 1992-re rendeződött, amikor a Svéd Egyház a stockholmi püspökség keretében a magyarnyelvű hívek gondozására egy különleges státusú állást hozott létre "extra stiftsadjunkt för ungerskspråkiga" néven. Ezt szabályosan pályázatra bocsátotta, s az állást - egyedüli pályázóként - Molnár-Veress Pál kapta meg. A kinevezéséről szóló irat a lelkész hatáskörére vonatkozóan szűkszavúan csak ennyit tartalmazott: "azokat a feladatokat kell végeznie, amelyek korábban Koltai Rezsőre tartoztak". A Svéd Egyház addig is elfogadta a de facto helyzetet, azt, hogy a szolgálat folytatódik, hogy az új lelkész szolgál, s megtalálta a módját annak is, hogy a lelkészi fizetést rendezze.) Az 1965-ös működési szabályzat egyáltalán nem szólt arról, hogy a lelkészt ki alkalmazza vagy fizeti, de arról sem, hogy az akkor még Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetnek nevezett közösség egyházjogilag mely egyház hatáskörébe tartozik. Ez a szabályzatilag már akkor rendezetlen kérdés csak átöröklődött az utódokra, akiknek ez később elég sok fejtörést okozott.

Megszűnt a dániai magyar szolgálat

Míg a norvégiai magyar protestáns gyülekezet 1951-től kezdve folyamatosan működött, addig a dániai magyar

nyelvű protestáns hívek közötti szolgálat - általunk ma sem tudott okból - már a 70-es években megszűnt. Az 1992-ben még érvényben levő működési szabályzat ezen a ponton tehát már nem tükrözte a valós tényállást.

Svéd állami támogatás feltételekkel

Ugyancsak a 70-es években változás állt be a svédországi lelkigondozói szolgálatot illetően is: ettől kezdve a szolgálat svéd állami támogatásban, úgynevezett működési segélyben részesült, s ennek felhasználását illetően elszámolási kötelezettséggel tartozott a segélyt folyósító és elosztó svéd állami hatóságnak, az SST-nek (Samarbetsnämnden för Statsbidrag till Trossamfund). Az 1992-ben még érvényben levő - 1965-ös - működési szabályzat ezt az időközben beállt változást sem tükrözte.

Megszűnt a Kirkens Nødhjelp támogatása

A Svédországon kívüli szolgálat költségeinek felvállalásával kapcsolatban is változás állt be. Éppen Horváti György említi: "Történetünkhöz az is hozzátartozik, hogy a Kirkens Nødhjelp a 80-as évek vége felé fokozatosan csökkentette, majd megszüntette a támogatást olyan megfontolásból, hogy az oslói gyülekezet 25-30 év után a maga lábán is meg tud állni." Az 1965-ös működési szabályzat tehát ezt a nagyon lényeges változást sem tükrözte.

Ezen a ponton kell kiigazítanunk valamit a Horváti György levelében foglaltakból. Ő ugyanis így fogalmaz: "Ez alkalommal mondunk köszönetet a norvégiai Kirkens Nødhjelp egyházi segélyszervezetnek azért, hogy közel 30 évig tett eleget a *svédországi Közösség kérésének*, és a lelkész egy havi fizetését fedezve biztosította az oslói igehirdetést." A tévedés ott van, hogy *nem a svédországi Közösség kérésének* tett eleget a norvégiai Kirkens Nødhjelp, hanem fordítva: a *Kirkens Nødhjelp kérésének* tett eleget annakidején Glatz József lelkész azáltal, hogy svédországi szolgálatán kívül - a dániai mellett - felvállalta ezt a szolgálatot is. Koltai Rezső lelkész ugyancsak felvállalta a szolgálatot, s ezt tette Molnár-Veress Pál is, annak ellenére, hogy amikor ő átvette azt, a Kirkens Nødhjelp már beszüntette addigi támogatását. Magyarán: a norvégiai szolgálatot ettől kezdve a lelkész önkéntesen végezte, s annak kiadásai valóban a svédországi Közösségre hárultak át. Erre az állapotra csak 1992 után "észlelt fel" a svédországi Közösség, de nem ismerve az előzményeket, mondjuk úgy: "mentére hagyta" a dolgot.

Nem ismerve az előzményeket

És még egy kiigazítás, melyhez előbb újból idézünk Horváti György leveléből: "Tudomásunk szerint ezt követően a Kirkens Nødhjelphez a svédországi Közösség részéről nem érkezett újabb támogatást igénylő kérvény. Gyülekezetünk presbitere 1994 májusában Terray László lelkésszel együtt újratárgyalta a támogatás lehetőségét a Kirkens Nødhjelpel, sajnos eredmény nélkül. Ennek oka egyrészt gyülekezetünk kis létszáma, másrészt a támogatásra jogosult svédországi Közösség Egyháztanácsának *közömbössége* a kérvényezést illetően." Itt csak megismételhetjük az előbb már elmondottakat: az 1990-es lelkész-

váltást, de az 1990-es, majd 1992-es, végül 1994-es főfelügyelőváltást követően az Egyháztanács csupán magával cipelte az addig jócskán felgyülemlett tisztázatlan kérdések egész sorát, s időközben egészen új keletű, a lelkipásztori szolgálat egészét létében érintő kérdésekkel találta magát szemben. Ezeknek sokszor gyors beavatkozást igénylő megoldása során a korábbi "kisebb" horderejű kérdésekre, így a norvégiai szolgálat ügyére sem nem tudott kellő figyelmet szentelni.

Kinek az érdekét szolgálta?

Ugyanakkor ezzel kapcsolatban egy már a mába vezető vitás kérdésre kéne megnyugtató választ találni: kinek az érdekét szolgálta, vagy szolgálhatná ma is e szolgálat fenntartása? Mielőtt a kérdésre elhamarkodottan válaszolnánk, talán helyesebb, ha először Pósfay György már említett írásából idézünk: az 56-os "magyar menekültek megjelenése sok tekintetben felébresztette Európa lelkiismeretét - az egyházakat is -, és rádöbbsentette kormányait és népeiket a menekültek iránti felelősségre. Szinte versengtek azért, hogy mit tehetnek a magyar menekültekért, az egyházak pedig a kiérkezettek lelkipásztorlásáért."

Talán nem tévedünk, ha megállapítjuk: akkor (1956-ban) *Európa rossz lelkiismeretének megnyugtatója érdekében* hozták létre országokként a segélyszolgálatokat, beleértve az egyházakat is. Arról is tudunk, hogy a befogadó országok bizonyos előre nem látott szociális kérdések megelőzése érdekében látták szükségesnek a menekültek segélyezésének, egyúttal lelkipásztorlásának általuk irányított és ellenőrzött megszervezését. Azt ugyanis a befogadó országok egyike sem akarta, hogy a menekültekkel együtt olyan forradalmi lelkiületet is importáljon, amely Nyugaton legalábbis szokatlannak, következésképpen kezelhetetlennek tűnt. Mindezáltal nem kívánjuk csökkenteni eme államoknak és egyházaknak a menekültek befogadása és gondozása kapcsán szerzett érdemeit, csupán a helyére tesszük a tényeket. Ezzel együtt azt is kimondjuk: a magyar menekültek lelkipásztorlásának megszervezése - ha indirekt módon is - mindenképpen *a magyar menekültek érdekét szolgálta!* Ha tehát - akár csak részben is - a dániai vagy norvégiai magyarok érdekét szolgálta a szolgálat "felső kérésre történt" egykori kiterjesztése, akkor elsősorban ezen közösségek érdeke volt és érdeke ma is, hogy a szolgálat anyagi feltételeinek biztosítását megoldják, akár önerőből, akár további állami vagy egyházi segélyezést kérve. Meggyőződésünk viszont az, hogy amint a svédországi Egyháztanács sem látta eléggé tisztán a dolgok előzményét, úgy a norvégiai magyar protestáns gyülekezet kisszámúra apadt - és mára már főként újabban jöttekből álló - közössége sem tudhatta, hogy mihez kezdjen, s hogy egyáltalán ki kéne kezdeményező legyen ebben az ügyben.

Európai változások

Van még egy kérdés, amit könnyen el szoktunk felejtetni: az 1989-90-es közép-kelet-európai fordulat nyomán a Nyugat gyökeresen megváltoztatta az egykori menekültekhez és emigráns közösségeikhez való viszonyulását. Nem csak Svédországban vagy Norvégiában, de másutt is rendre csökkentették vagy egészen megszüntették a korábbi

támogatások rendszerét, talán abban bízva, hogy az idegen rendszer alól "felszabadult" államok és intézményeik önműködően átvállalják a külföldre került közösségeik további támogatását. Az már csak szépséghiba, hogy a Nyugat elfelejtette: ezeket az államokat egykor zokszó nélkül "odalökte" eme embertelen és egyházellenes rendszereknek, s amikor egy talán Máltában megszületett újabb jaltai egyezmény értelmében ezen államok megszabadultak a sokévtizedes nyomás alól, arra kényszerültek, hogy kifosztottan és leszegényedve, koldusként kopogtassanak újból Nyugat kapuján. Csupán a legutóbbi tíz év menekültügyi politikájának kapkodásai is kézenfekvő módon bizonyítják: a Nyugatnak nem volt és talán még ma sincs egyértelmű menekültpolitikája, vagy ha van, akkor az elsősorban "felsőbb", általában állami érdekeket szolgál, s csak másod- vagy harmadsorban tekint a befogadottak saját érdekeire.

Kinek a felelőssége?

Ha ezt a tényt eléggé tisztán látjuk, akkor igencsak sajnálatos volna, ha az emigráns közösségek - ezen belül az egyházi közösségek - egymásra hárítanák a felelősséget anyagi egzisztenciájuk külső okok miatti megrokkánása miatt, mely gyakorlatilag létük vagy nemlétük kérdésévé vált. Éppen ezért, szeretettel és sorstársi együttérzéssel kell tekintenünk egymás gondjaira. Ami viszont ebben az esetben elsősorban a svédországi Közösséget érinti: a nagyobbak és erősebbnek mindig felelőssége a kisebbet és gyengébbet felkarolni! S ezt - sok eset bizonyítja - a svédországi magyar egyházi közösség lehetőségeinek mértékében meg is tette.

Kényszerhelyzetben

Hadd térjünk vissza még néhány történésre, melyek gyakorlatilag már a 90-es évek kezdetétől kényszerhelyzetbe hozták a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösséget, s melyeknek hatását a legutóbbi időkig éreztük.

Amikor 1991-ben Koltai Rezső lelkipásztor névre szóló állása megszűnt, a Svéd Egyház - nagy fenntartásokkal ugyan, de - további, egyelőre csak egy évre (!) magyar lelkeszi állást létesített, s annak évenkénti meghosszabbítását a szolgálat iránti igény alakulásától tette függővé, ennek felmérését és visszajelzését pedig részint a magyar gyülekezet akkori országos felügyelőjére bízta. Itt nem kívánunk még csak találgatásokba sem bocsátkozni azzal kapcsolatban, hogy ki vagy kik, és milyen megfontolásból vagy szándékból kérdőjelezték meg a magyar szolgálat további fenntartásának szükségességét, de az viszont tény, hogy éppen e megkérdőjelezettség miatt az Egyháztanács minden további lépését nagyfokú óvatosság, sok esetben bizonytalanság jellemezte.

1992-ben már sok szempontból elodázhatlannak tűnt az 1965-ös működési szabályzat revideálása. Tekintettel arra, hogy a lelkeszi állást a Svéd Egyház biztosította, szinte kényszerűnek tűnt egy olyan új szabályzat kidolgozása, mely kielégíti a Svéd Egyház ezirányú valós vagy vélt igényeit. Az Országos Presbiteri Konferencia tagjainak többsége ezért jóhiszeműen elfogadta az akkori országos

felügyelő tervezetét, mely az ugyanazon évben megjelent svéd gyülekezeti törvényt próbálta a magyar szolgálat körülményeire alkalmazni. Ebben pedig - vagy meggondoltan, vagy csak mert elfelejtődött - említés sem történt a dániai vagy norvégiai gyülekezetekhez való viszonyulásról.

Senkitől sem kért "érdekvédelem"

Bár az SST által folyósított állami működési segélyt értelemszerűen a svédországi munka támogatására adták, hadd jegyezzük meg: a segély felhasználási módját szabályozó előírások igen nagyvonalúak voltak. Sem az SST, sem a magyar lelkészi állást biztosító Svéd Egyház soha nem határozta be mereven a szolgálati területet. Ezzel szemben éppen a magyar gyülekezetben akadt egy személy, aki úgymond "védelmébe vette" a "svéd érdekeket", hangsúlyozván, hogy svéd pénzből csak Svédországban lehet szolgálni. Sajnálatos, hogy érvei az akkori egyházvezetésben meghallgatásra találtak. Amikor később új országos felügyelő vette át a gyülekezetek világi vezetését, az ennek irányítása alá került Egyháztanácsban már általánosan elterjedt volt a "külföldi" szolgálattal kapcsolatos rosszallás. Hiába változott azóta kétszer is az Egyháztanács összetétele, az új tagok is ezt a már korábban keltett hangulatot örökölték. Sajnálatos az is, hogy a lelkésznek a külföldi szolgálat fenntartása ügyében felhozott érvei háttérbe szorultak a döntések hozatalakor.

Egyrészt megállapíthatjuk, hogy a svédországi gyülekezetek Országos Presbiteri Konferenciája 1992-ben jogszerűen járt el, amikor az 1965-ös működési szabályzat helyébe *magára nézve* új szabályzatot fogadott el. Másrészt viszont látnunk kell: azáltal, hogy a döntéshozatalba nem vonta be az oslói gyülekezet képviselőit, nem nyilatkozhatott a Skandináv Presbiteri Gyűlés nevében, s így joghézagot idézett elő a külföldi gyülekezetek viszonylatában.

Megnövekedett igény

Néhány év alatt - 1990 és 1999 között - igen jelentős szerkezeti változás állt be a svédországi magyar egyházi közösségben is: a kezdeti 5 gyülekezet helyett ma 15 gyülekezet keretében folyik istentiszteleti élet. A számszerű növekedést egyrészt a természetes igény indokolta, másrészt az a kényszer, hogy a szolgálat szükségességét folyamatosan megkérdőjelezők felé megmutassuk: a magyar nyelvű lelkigondozás iránt nemhogy csökkent volna az igény, hanem fokozatosan megnövekedett.

Helsinki és Tallinn

Az észtországi magyarok számára istentiszteletet első ízben Asszonyi István kárpátaljai református lelkész tartott, aki nyugdíjas korában költözött Észtországba ott letelepedett gyermekeihez. 1995-ben bekövetkezett halála után a kisszámú, de lelkes közösség lelkész nélkül maradt, s a legkézenfekvőbbnek tűnő megoldást abban látták, ha alkalmi szolgálatra a hozzájuk legközelebb eső Svédországból hívnak lelkészt. Ezzel egyidőben a Finnországban élő magyaroktól is hasonló kérés érkezett. Míg a svédországi magyarok évtizedeken át állami és egyházi támogatás révén "házhoz szállítva" részesültek a lelkigondozásban, istentiszteletekben, gyermekeik keresztelésében és konfirmációs oktatásában, esketésben, halálozás esetén temetési szertartásban, kedvezményesen vehettek részt hazai és külföldi konferenciákon, "készen kapták" gyülekezeti otthonukat s az abban folyó rendezvényeket stb, addig a finnországi és észtországi magyarok köszönettel fogadták, ha évente legalább három-négy alkalommal őket is meglátogatta egy lelkipásztor.

Idejekorán született indítvány

Akkor tehát, amikor 1995-ben, Molnár-Veress Pál lelkész bevonta a szolgálatba Finnország és Észtország magyar protestáns gyülekezeteit is, gyakorlatilag abban a szellemben járt el, amelyben elődei is végezték szolgálatukat. El kell ismernie viszont, hogy míg egyrészt lelkiismeretére hallgatva kiterjesztette szolgálatát ezen gyülekezetekre, ugyanakkor nem tudott oda hatni, hogy az Egyháztanácsal karöltve, s a külföldi gyülekezetek vezetőit is bevonva a szolgálat külső körülményeit, jogi kereteit megfelelő módon rendezzék. Azaz mégis megpróbálta ezt: első lépésként "hivatalosította" ezen gyülekezeteket, s szabályos gyülekezeti közgyűlések keretében mindenütt presbitériumot választatott, s e presbitériumok kijelölték vezetőiket is. Egy már 1997-ben elkészült indítványában pedig körvonalazta egy olyan közös északi magyar egyházi közösség körvonalait, amelyben a svédországi mellett jól megfér volna mind a norvégiai, finnországi, észtországi, és talán az újból életre keltendő dániai gyülekezet, de alkalomadtán ennek keretében helyet kaphatott volna egy majd csak talán a jövőben létesülő lettországi vagy litvániai közösség is. Ma, néhány év távlatából már megállapíthatjuk: az indítvány "idejekorán" született, s elfogadtatását nem előzte meg a lelkekben itt-ott felbukkanó homály és értetlenség eloszlátása.

Tallinn. Városkép a kikötő felől. (Molnár-Veress Pál felvétele)

Mindig voltak, mindig lesznek

Horváti György levelében azt írja, hogy a lelkipásztornak munkája során meg kellett küzdenie a kicsinyes, szűklátókörű, irigykedő, gyanakvó nézetekkel is. Igaza van, de rögtön tegyük hozzá: a világon mindig és mindenütt akadnak ilyen nézeteket vallók, akik ha kevesen is vannak, de ténykedésük olykor nagy károkat okoz. Főleg a gyanakvást emelnénk itt ki, mert voltak némelyek, akik azt gondolták, hogy a norvégiai, finnországi vagy észtországi szolgálatokból a lelkésznek valamiféle haszna származott. Azoknak, akik talán ma is így gondolkodnak, csupán azt ajánlhatjuk, hogy legalább egyetlen egyszer tegyék meg a 14 órás hajóutat Helsinkibe, onnan a további 3 és fél órás hajóutat Tallinnba, majd visszafele ugyanezt a 17 és fél órás utat Stockholmig, gyakorlatilag péntek délután hattól kedd reggel kilencig. De azt is ajánljuk, hogy vegyenek részt mind a két istentiszteleten, s beszélgessenek el pl. Helsinkiben azzal a Tanító Bélával, aki a 180 km-re levő Tampereből jön el az istentiszteletre s az azt követő együttlétre, ugyanígy beszélgessenek el Tallinnban pl. a Bán vagy Suba családokkal, akik másokkal együtt a közel 200 km-re levő Tartuból jönnek el Isten ígését hallgatni, magyarul. Bárki elkísérhette a lelkészt akár Norvégiába is, és megtapasztalhatta, mit jelent egy 540 km-es út után olykor csak 5-6 emberrel szembenézni, de máskor ennek akár ötszörösével is együtt lenni! Aki vette a fáradságot és nagy ritkán elkísérte a lelkészt egy-egy ilyen külföldi útra, az elmondhatja: igenis, volt haszna időt és pénzt és fáradságot áldozni, mert hallatlanul nagy lelki felépülést jelentett és jelent a kis közösségekben szolgálni! Ezek a közösségek ugyanis már saját bőrükön tapasztalták meg azt, amit a számban nagyobbak még nem tudnak: hogy mit jelent hónapokig, vagy talán éppen évekig anyanyelvi közösség nélkül, idegenben szétszórva élni. Ezért tudnak oly nagyon megbecsülni és értékelni minden egyes alkalmat, amikor akár egy lelkész, akár egy odatévedt előadó, énekkar vagy tánccsoport jelenlétével tiszteli meg őket.

Fontos viszont e helyen is nyilvánossá tenni: amikor a finnországi és észtországi szolgálat beindult, a Finn (Evangélikus) Egyház külügyi osztályának vezetője készségesen vállalta, hogy megtéríti a lelkész finnországi és észtországi útiköltségét. Időközben azonban személyi változások történtek a Finn Egyházban, s az új hivatalnokok részéről kérdőjelek merültek fel eme kiadások térítése ügyében. Ennek ellenére hadd tisztázzuk: ha késve és sok utánajárás nyomán is, de a finnországi útiköltségeket - legalább részben - pótlólag rendezte a Finn Egyház, az észtországiak pedig már maguk intézkedtek e téren.

Áldozatvállalás

A magyarnyelvű lelkigondozás iránti igény minden téren tapasztalható növekedése ellenére, 1994 őszétől kezdődően folyamatosan rosszabbodott a magyarnyelvű szolgálat külső megítélése. A szubjektív tényezők mellett ennek objektív okai is voltak: az egyháznak az államtól való szétválasztási folyamatában a Svéd Egyház igyekezett megszabadulni minden olyan "nehezéktől", mely évtizedek során rakódott rá, s amelyeket akarva-akaratlanul magával cipelt. Végeredményben a stockholmi püspökség néhány hivatal-

nokának személyes hozzáállásán múltott, hogy 1997-ben a lelkészi állás felére csökkentését, 1998-ban annak teljes megszüntetését határozták el, majd 1999 június végével a magyarnyelvű lelkészi állást valóságosan is megszüntették.

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség arra kényszerült, hogy jövőjét igyekezzen önállóan alakítani. Ennek érdekében - két éves előkészítés nyomán - 1999 második felétől kezdve tagjai között egyházfenntartási járulékrendszert vezetett be.

Attól függetlenül, hogy a végeredmény még nem ismeretes, máris megállapítható, hogy a svédországi magyarok - amikor szükséges - képesek jelentős áldozatot hozni. Ettől kezdve a most már áldozatot vállaló, a közösséget fenntartó svédországi hívek joggal várják el vezetőiktől, hogy minden kiadást külön gonddal elemezzenek, s egyúttal - ahol lehet - azokat csökkentsék is. Ezért 1999-ben az Egyháztanács több rendben foglalkozott a közösség létét vagy nemlétét alapvetően befolyásoló gazdasági kérdésekkel, s ennek során több olyan intézkedést hozott, amelyektől a kiadások csökkentését remélte.

Tudjuk, hogy mindhárom határon túli gyülekezetben aggodalommal figyelték a svédországi helyzet alakulását, s tudomásunk szerint mindhárom gyülekezetből több támogató ill. kérelmező levél ment a svéd érseki hivatalhoz a magyar lelkészi állás fenntartása ügyében. E gyülekezetekhez is eljutott annak híre, hogy a szolgálat fenntartását valószínűleg önerőből kell biztosítanunk, s többen rá is kérdeztek, miként tudnának a külföldi gyülekezeti tagok bekapcsolódni ebbe. Mivel még számunkra, Svédországban is bizonytalan volt, hogy az egyházi járulékot az adóhivatal vonja-e le, vagy a közvetlen befizetés módját kell válasszuk, az érdeklődőknek a lelkész sem tudott mást mondani, mint hogy egyelőre ki kell várnunk, miként alakul nálunk a helyzet. És szóba került az egyházi lap külföldi terjesztésének anyagi kérdése is. Amint Horváti György levelében írja, valóban közösen szerettünk volna megoldást találni erre a kérdésre is. Első lépésként azt tettük, hogy átfésültük a külföldi címtárat és részben csökkentettük az oda küldendő példányok számát.

Mindezek ellenére a norvégiai, finnországi és észtországi gyülekezeteknek nem állt módjában úgy átérezni a kialakult helyzet nyomasztó hatását, amint azt a svédországi közösség tagjai és vezetősége érezték.

Az Új Kéve terjesztése

Már korábban sor került arra, hogy Új Kéve című egyházi lapunk kiküldési költségeinek csökkentése érdekében a Norvégiába, Finnországba és Észtországba, de ugyanígy a Kárpát-medence országaiba küldendő példányokat egy csomagban juttattuk el egy-egy ott felkért személyhez, arra kérve őket, hogy belföldi díjszabással postázzák tovább a küldeményt. A felkért személyekkel való megállapodás értelmében az illetők előlegezték a postai költségeket, s év végén egyházi közösségünk elszámolt velük. Tagjainknak a lapot kezdettől fogva térítésmentesen küldtük, s fenntartó és támogató tagjainknak ezentúl is így küldjük majd. Ugyanakkor tudni kell, hogy Egyházi Közösségünknek a lapkiadás évente kb. 100.000 koronájába került, és senkinek semmilyen érdeke nem fűződött ahhoz,

hogyan a lap külföldre is eljusson, hacsak az nem, hogy minél többen tudjanak rólunk, s valóban betöltsük azt a hídszerpet, amelyet az északi szórványban élők és az otthonmaradtak között csak mi tölthetünk be. Köszönet illeti a Horváti házaspárt, de ugyanígy a finnországi Lukácsfy Kristófot, az észtországi Talur Katalint, vagy Kászoni József budapesti unitárius lelkészt, hogy "beszálltak" ebbe a közös munkába, s a hozzájuk csomagban átküldött, leggyakrabban már borítékolt és felcímezett lapokat továbbküldték (amikor szükség volt rá, feladóként saját címüket körmölték rá a soktucatnyi példányra). Jogos volt tehát ezen személyek igénye, hogy az általuk előlegezett postai díj térítését közösségünkől kérjék. De hadd illesse itt köszönet mindazokat a stockholmi egyháztagokat, akik évek hosszú során át a mellékleteket a lapba téve borítékolták, pecsételték és bélyegezték, leragasztották, címek szerint osztályozták a mintegy 2300 példányt.

Jövőt illető kérdések

Ugyanakkor nem kell zokon venni azt, ha az áldozatot vállaló svédországi fenntartó hívek időről időre megkérdezik: miért kell a most már a magyar közösség által alkalmazott lelkész olyan közösségek szolgálatát is ellássa, amelyek nem járulnak hozzá közös terheink viseléséhez? Miért kell lapunkból kb. 400 példányt külföldre juttatnunk, amely összegből esetleg más "belföldi" igényeket lehetne kielégíteni? Vajon igénylik-e a lapot mindazok, akikhez eddig postáztuk azt? Hajlandók-e a külföldi közösségek legalább a nekik címzett számok postai terjesztésének összegét vállalni, hogy legalább ezzel jelét adják önnön hozzájárulásuknak?

Nem kell tehát kötelezően rosszindulatot látni abban, ha az egyházi vezetés felteszi a kérdést: - leszámítva a nálunk sokkal szerényebb körülmények között élő észtországiakat, vajon hozzá tudnának-e járulni a hozzánk hasonlóan viszonylagos jólétben élő norvégiai vagy finnországi hívek az egész szolgálat fenntartásához, beleértve a lapterjesztést is? A norvégiai, finnországi vagy észtországi hívek viszont joggal kérdezik azt: miért utólag szólunk, s miért nem igényeltük eddig az ő hozzájárulásukat is? Erre a kérdésre az előbb leírtakban már válaszoltunk.

Az eddig szolgálatunk által elért Svédországon kívüli gyülekezetek jogállásával kapcsolatban szükséges még megemlítenünk: 1999 májusában az Országos Presbiteri Konferencia elé terjesztettünk egy Alapszabályzat-tervezetet, amely főbb vonakozásaiban az egyik kárpát-medencei református egyház Statútumát vette alapul. Figyelembe vettük egészen sajátos helyzetünket, s igyekeztünk ezt a szövegben is érvényesíteni. Ez a tervezet még egyértelműen közös, északi magyar protestáns egyházi közösségről beszélt, melybe tételesen is bele voltak foglalva a norvégiai, finnországi és észtországi gyülekezetek is. A tervezet ismertetése után a legelső és leghatározottab ellenvetések éppen e külföldi gyülekezetek "hozzánk tartozása" ellen szóltak, s a nem indulatból fakadó józan érvek közül el kellett fogadnunk azt, hogy alapszabályzatunk a svédországi magyar protestáns egyházi közösség törvény által előírt újbóli bejegyeztetésére készül, hiszen - amint a végleges szöveg is rögzíti: "a SMAPEK a Svéd Felekezeti Törvény alapján Svédországban bejegyzett

egyházi közösségként (Trossamfund) működik. Jogi személy, a Svédországban hatályos jogszabályok szerint..." E Svédországban hatályos jogszabályokat pedig nem terjeszthetjük ki önkényesen a külföldi gyülekezetekre.

Az 1999 novemberében elfogadott végleges szöveg - ha homályosan, de - mégis utal ezekre a gyülekezetekre, amikor kimondja: "A SMAPEK tagjai hitbeli egységben kapcsolódnak a svédországi protestáns egyházakhoz, elsősorban a Svéd Egyházhoz, valamint az északi-balti térség magyar protestáns szórványaihoz. Felekezetiileg ez utóbbiakkal együtt a Kárpát-medencei történelmi egyházak szórványait alkotják." A Célok és feladatok fejezetben pedig többek között ez áll: "A SMAPEK célja Isten Igéjének magyar nyelvű hirdetése Svédországban, (...) az ökumenikus keresztény kapcsolatok ápolása és fejlesztése, különös tekintettel a Kárpát-medencére és az északi-balti térségre..." Addig azonban, amíg a svédországi egyházi közösség és a külföldi gyülekezetek között nem születik egy méltányos, önállóságukat tiszteletben tartó, és az ő sajátos érdekeiket figyelembe vevő megegyezés, irányukban sajnos jogilag nem érvényesíthető az Alapszabályzat következő kitétele: "A SMAPEK feladata továbbá a tagok összességének (tehát önmagának mint közösségnek) és külön-külön minden egyes tagjának érdekeit képviselni a hitéletet vagy az egyházi életet érintő kérdésekben, minden egyházi és világi fórum előtt." Pedig éppen ez az érdekképviselő az, amelyben a mi nagyobb és jelentős múlttal rendelkező közösségünk elsőként segíteni tudna a körzetében lévő kisebb gyülekezeteken, magyar szórványokon. Annak ellenére, hogy jogilag nincs felhatalmazásunk rá, mégis, valahányszor a svédországi szolgálat jövőjéről, lelkészekkel való ellátásáról, a hazai egyházakkal való kapcsolatáról esik szó, mindig szóba hozzuk e - akár csak laza szállal is, de - hozzánk kötődő gyülekezeteket. Ezt tettük legutóbb is, amikor a Svéd Egyház érseke és összes püspöke előtt szolgálatunkról szóltunk, s ezek őszinte megértést tanúsítottak ez "elveszett" nyájak megtartása és szolgálata érdekében tett erőfeszítéseink hallatán.

Végezetül hadd szóljunk itt a norvégiai levél megírására okot adó svédországi levélről, melyet Horváti György "sértő és megalázó hangú hivatalos levél"-nek érez, s amely megérzése szerint "ultimátumszerűen hozza" az érintettek tudomására a róluk hozott "ítéletet". Szeretettel mondjuk norvégiai "véreinknek": őszintén sajnáljuk, ha sértést és megalázást éreztek ki a svédországi levélből, hiszen tudjuk, hogy a levél írójának nem ez volt a szándéka, hanem kizárólag az évek hosszú során át felgyülemlett és tisztázatlan kérdések rendezésének óhaja. Egyben reméljük, hogy az előbb elmondottak után talán sok mindent már árnyaltabban látnak ők is, mi is.

A norvégiai levél így kezdődik: "Gyülekezetünk életében lezárult egy korszak." Szeretettel üzenjük a norvégiai, de ugyanígy a finnországi, az észtországi, és egyáltalán az egész északi-balti térségben élő magyar szórványközösségek felé: egyházi közösségeink életében viszont új korszak kezdődött, s éppen ezért és éppen most semmit nem szabad feladnunk!

Molnár-Veress Pál

Sziklarajzok

Lipcsey Emőke* kötetéről

A vers lehet.
A vers lehet közéleti.
A vers lehet életközeli.
A vers lehet kötött.
(A vers lehet szabad.)
A vers lehet szép.
A vers lehet kép.
A vers lehet.

A vers lehet közéleti.
-"ezt hazudtad/azt elhitted" Sarlóban
muskátli (proletárdal)
A vers lehet életközeli.
-"sárga testmeleg" lidérces
szóbálvány (Papp Tibornak)

((A vers lehet (térben és időben) kötött.
A vers lehet szabad (gondolkodású).))

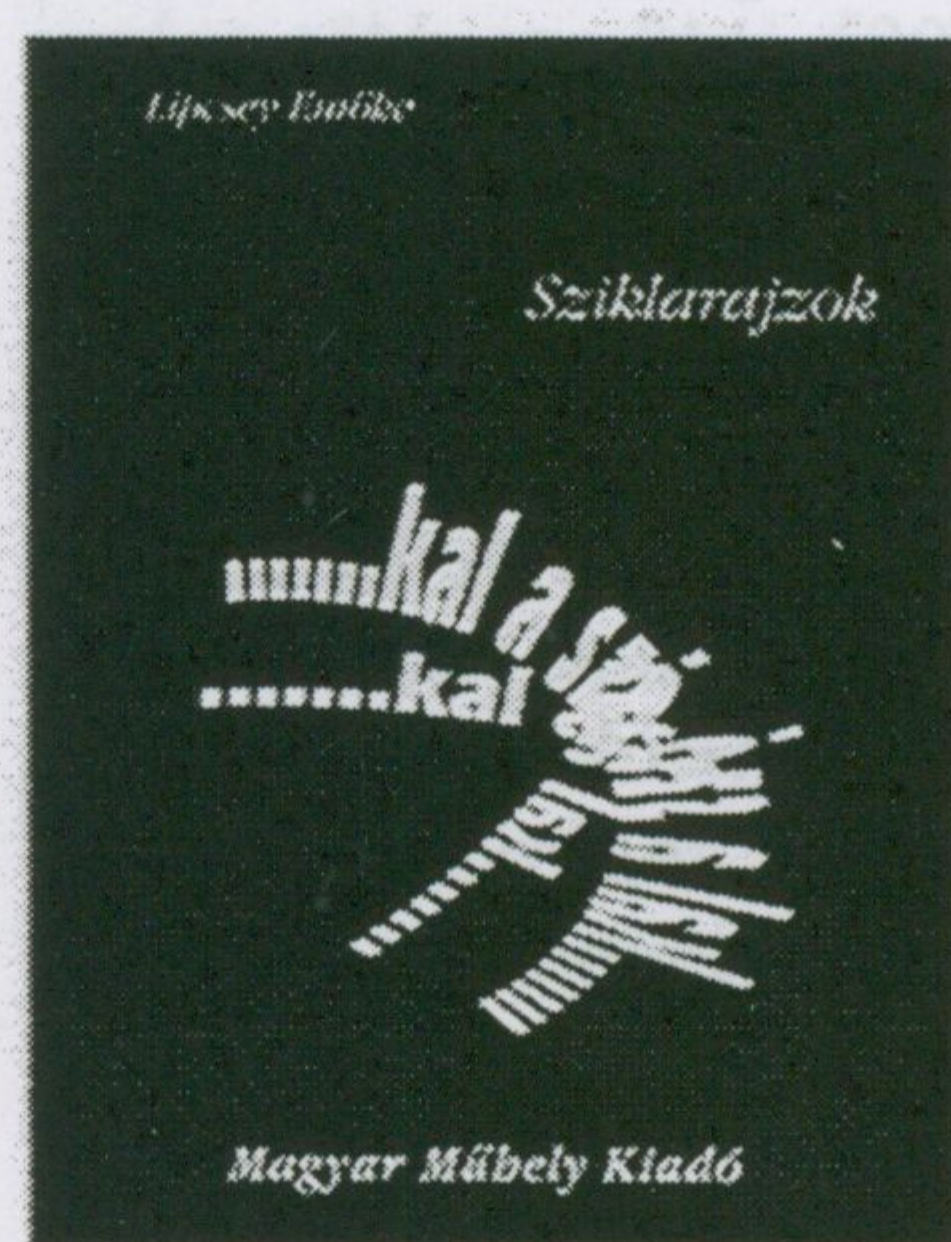
A vers lehet szép.
-"minden torony egy hídra épült, -hogyan
köszönjem meg?" -
A vers lehet kép.

A vers öröm és szenvedés, kín, siker, alkotás, teremtés. Jel. Jelzés. A kárpátmedencei magyar (köz)élet -talán nem túlzás azt mondani, hogy- már jóideje hagyományosan kiváltságosan bánt legjobbjával. Mindent megadott annak, akinek a halk, de megszólalni nem tudók milliós táborán túl akár csak egy kevés hajlama és tehetsége volt az el"beszél"éshez. A művészek, alkotók mindig is e "kiváltságosak", "kiválasztottak" közé sorolhatták magukat. A jelekből és jelzésekből, sokszor kínok és keservek árán SEM sikerült azonban az alkotás örömét üzenetként átadni az olvasóknak, a befogadóknak. Az üzenetet hol zaj, hol pedig az elviselhetetlen csend "zavarta".

Ez történt részben a kísérletező, az új élethelyzeteket új szemszögből, új síkban szemlélő költészettel is, költészet körül is. Az értékek és történések rögzített valóságát megkérdőjelező és az azokban ottrejtőző kincsek felszínre hozása eme újabb törekvések egyik mozgatója. A látás és a láttatás sikerélménye egy-egy ilyen, a párizsi Magyar Műhely Kiadónál megjelenő könyv. Külön öröm, hogy Lipcsey Emőke* személyében egy svédországi ajándékozta meg ezzel a -hagyományokhoz hűen kivitelezésében is gyönyörű- kötettel az ÖSSZmagyar irodalmat.

A "Sziklarajzok" izgalmas, bátor válogatás. A műfajt ismerők és a műfajjal most ismerkedni vágyók is igazi élményre számíthatnak. Az adott, versbéli kereteket és a megszokott lehetőségeket a váratlan szójátékok és a szokatlan tördelések dinamikája mozgatja. A kötet számos képversén jól nyomonkövethető a megfejtésre vagy mindössze SZEMLélésre kitárt mező (sík). A különböző megoldások nemcsak a technikai fejlődés tanúi, hanem a kifejező-kifejezés-kifejezett viszonyáról is árulkodnak. Lipcsey Emőke versei kétségkívül egy összetett, olykor talán nehéz ám mégis megélhető, egy élhető életről szólnak. Az életről, melyben ott lehet a vers. Az életről, melyben kell a vers.

A vers lehet.
A vers kell.

*Lipcsey Emőke. Született Budapesten. Magyarországi iskolái: Toldy Ferenc gimnázium angol tagozat. Egri Tanárképző Főiskola, magyar-történelem szak. Párhuzamosan zenei tanulmányok, orgona, kántorképző Debrecenben. Kapcsolat a Magyar Műhellyel 1979-től. 1981-től rendszeres publikáció; szövegek, képversek. Svédországban él 1984 óta. Kiegészítő tanulmányok; svéd kántorképző, orgonaművészeti tanulmányok Franciaországban Marie-Claire Alain vezetésével (1986), Göteborgi Egyetemen doktori előkészítő fokozat irodalomtörténetből és számítógép-nyelvész tanszak. Munka Svédországban; anyanyelvi tanár, kántor/orgonista különböző gyülekezetekben. Jelenleg a jörlandai gyülekezet kántora. Férje a Svéd egyház börtönlelkésze, egy négyéves kisfiuk van.

Művészeti munkássága: Rendszeres részvétel képvers kiállításokon, Magyar Műhely találkozók, publikáció hazai folyóiratokban. A zene a kép és a szöveg összekapcsolásával is kísérletezik -> hangképvers. A számítógép mint segédeszköz jelen van a képversek és hangképversek megformálásában. Néhány jelentősebb gyűjtemény ahol munkái megjelentek: Médium -Art, Magvető, 1990, Budapest. Kilián István: Vizuális költészet Magyarországon I-II. 1998, Felsőmagyarországi Kiadó-Magyar Műhely kiadó.

1993. önálló képvers kiállítás Göteborgban, Galerie Shirvan. 1994. Hangképvers bemutató a Chalmers T.H.-n és a keszthelyi Magyar műhely találkozón.

Önálló kötet: Sziklarajzok, 1999, Magyar Műhely kiadó. A könyv bemutatója Budapesten az Írók Boltjában volt 1999 nyarán. Cikk a bemutatóról: a Magyar Nemzet 1999 szept. 9.-i számában.

Egyéb publikáció: Napi politikai és elméleti cikkek a Magyar Nemzetben. Legutóbb: 2000. jan. 12-én "Apparátusok és az élet művészete" címmel.

Sall László

A kötet megrendelhető a 031 55 80 82-es telefonszámon és az emoke@ling.gu.se e-postacímen. Ára postaköltséggel együtt 120 kr.

SÉTÁLVÁ - MAGYARUL

Egy stockholmi barátnőnk ötlete volt, hogy ne csak hétvégi rendezvényeken vagy családi környezetben, egymás otthonában jöjünk össze, hanem rendszeresen, hétköznapokon, a munka után, a szabadban sétálva is találkozzunk. A legtöbben munkahelyünk zárt környezetében töltjük a nap nagyobbik részét, s fokozott igényünk van a mozgásra, a rendszeres esti sétára, a hasznos és kellemes időtöltésre, a kikapcsolódásra.

Tavaly, a meleg augusztusi esték egyikén, egy kisebb társasággal kezdtük el sétáinkat, de a hideg tél ellenére sem hagytuk abba. A barátnők barátnőket hívtak magukkal, és ma már közel 70-en vagyunk "stockholmi sétáló lányok". Előfordul, hogy férjek és barátok is velünk tartanak. Persze nincs lehetőség arra, hogy mindig és mindenki eljöjjön a meghirdetett alkalmakra, de általában 5-10-20-as csoportokban indulunk újabb felfedező útjainkra. Most már többféle programunk van, ahova közösen megyünk (előadások, mozi, hangverseny, tánc stb.), de "sok jó ember kis helyen is elfér" jelszóval szívesen találkozunk valamelyikünk otthonában is.

Gyakorlati megfontolásból jónak láttuk, ha kialakul egy megszokott találkahely, megszokott nap és időpont. A táncot tanulók is mindig "a kályhától" indulnak el; a mi esetünkben "a kályha" általában Stockholm központjában, egy ruhaüzlet bejáratánál van. Amíg összejövünk, alkalmunk van körülnézni a környező üzletekben is, és egymásnak adjuk a hírt: hol és mit lehet kedvezményes áron találni. Ugyancsak gyakorlati megfontolásból - hogy ne legyünk az utcai árusok emelt árú áruira utaltak - a sétákra mindenki hoz magával enni- és innivalót (szendvicset, süteményt, meleg teát, kávé stb), amit pihenés közben, általában egy-egy parkban fogyasztunk el. Persze gyakran előfordul, hogy sétáinkat egy-egy kávézóban vagy kisvendéglőben, vidám beszélgetéssel fejezzük be.

Barátnőnk néhány évre Amerikába költözött, s hogy kapcsolatunk ne szakadjon meg vele, azóta is tartó sétáinkról rövid beszámolókat írunk, s amellet, hogy ezeket neki elküldjük, egyben minden sétatársunknak is eljuttatjuk. Most az Új Kévében is jelentkezünk, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy írásunkkal másokat is rávegyünk: szervezzenek rendszeres, közös sétákat. Ezek igen jó alkalmak a kikapcsolódásra, a testedzésre, de a helyismeretre is, hiszen felfedezzük környezetünket, melyben - a hazától távol - élünk adatik. A közös séták jó alkalmat jelentenek az ismerkedésre, a lélekben egymáshoz közelebb kerülésre, nem utolsósorban az anyanyelv ápolására, ugyanis sétáink közben természetesen magyarul beszélgetünk. Sétatársakként sorstársi közösségünket erősítjük. A nagyvárosok nagy távolságai ellenére telefon vagy e-mail útján könnyű megszervezni és összefogni egy a miénkhez hasonló csoportot.

STOCKHOLM különösen alkalmas hely a sétákra. Észak Velencéjének is nevezik; sok szép városnegyedét tavak és csatornák tagolják, számos jól kivilágított parkkal, vízparti sétánnyal, melyek este is biztonságosak. A köz-

lekedés jól szervezett, így az olykor későbbi órákba nyúló séta után sem jelent gondot akár a legtávolabbi negyedekbe is rövid idő alatt hazaérni.

Az első közös sétáink egyikét felelevenítve egy kis ízelítőt adunk stockholmi barangolásainkról, a város hétköznapi hangulatából.

Egy augusztusi, kellemes, álombaillő, langyos-meleg nyári estén mintegy 13-an gyűltünk össze az Övárosban. Miután keresztül-kasul bebolyongtuk a Gamla Stant, igen-csak megéheztünk és megszomjaztunk. Az éttermek drágák voltak, így a Brenda Tomten nevű piciny téren állapodtunk meg (nevéből sejthető, hogy mai alakját egy korábbi nagy tűzvész után kapta). A téren sorba rakott padokat egy-kettőre körbe helyeztük, és egészen otthonosan "berendezkedtünk". Bár mintha egy színpad kellős közepén lettünk volna, nem zavartattuk magunkat: hátizsákjainkból, kézitáskáinkból elővettük magunkkal hozott uzsonnánkat. Ahogy sötétedett, körülöttünk kigyulladtak a gázlámpák, s egyre hangulatosabb lett a tér. Közülünk még sokan nem ismerték egymást, így akadt mondanivalónk elég. Jó másfél órát töltöttünk itt vidáman beszélgetve, sokmindenen nevetve, s annyira jókedvünk volt, hogy sok turista és svéd irigykedve ment el mellettünk. Nyolc óra tájban néhányan hazakészülöttek, s miután őket elkísértük a metróig, - akik maradtunk - még tettünk egy kört a zezugos szűk utcák rengetegében. Szinte sajnálkozva kérdeztük egymástól: miért is nem csináltunk korábban is hasonló programokat? Elhatároztuk hát, hogy amennyiben az időjárás engedi, akkor a következő héten Stockholm déli városnegyedében, a Söderen teszünk egy késő délutáni-esti kiruccanást. Ezek után séta sétát követett.

A legutolsó sétáink egyikén - amelyet már valamivel tervezettebben hoztunk össze - a következő útvonalat választottuk: LINDEX - Sergels Torg 14 - Drottninggatan - Gamla Stan - Prästgatan - Slussen - Södermalm - Maria hissen - Mariaberget - Montelius-sétány.

Közeledett az április, amikor már hosszabbak a napok: reggel korábban világodosik, este később sötétedik. Az újságok a tavasz jöttéről írtak, s valóban már érződött, hogy hamarosan itt van: a rigók fütyültek, a cinkék énekeltek, a szarkák építették fészkeiket, - és mi sétáltunk! Még világosan indultunk el a jó öreg Drottninggatanon, majd az Öváros egyik szűk utcácskáján, a Prästgatanon nézegettük a régi házakat. Itt nem volt tömeg, és az egész hepe-hupás utca a miénk lehetett. A Slussenhez közeledve a vízparton folytattuk utunkat. A Mälaren vizét még vastag jég fedte. Átsétáltunk a város legnagyobb déli szigetére - valahogyan elkerültük a Mária-felvonót -, majd a Guldgränd-en elindulva "megmáztuk" a Söder meredek, kanyargósan emelkedő utcáit. Elképzelünk is nehéz volt, hogy miként közlekedtek itt - nem is olyan régen - lovas-kocsival. Szegény lovak, - és szegény mi! Szaporán dobogó szívvel értünk fel a tavaly felavatott Montelius-sétányra,

ahonnan különösen szép, festői kilátás nyílik Stockholm központjára, az Óvárosra és a Mälár-tóra.

Itt egy kis történelemlecke következett, amelyhez egy útikönyvből kaptunk rövid összefoglalót: "A VIII. század végétől a XI. század közepéig terjedt az úgynevezett viking-időszak. A viking-idők után a kalózkodást a békés kereskedelem váltotta fel a Mälár-tó vidékén is. Az Erik-dinasztia nagy alakját, akit hazájában mélyen tiszteltek és Szent Erik névvel illettek, 1156-ban királlyá választották. A dinasztia kihalása után fokozódtak a belviszályok, és a Folkunga nemzetségből származó Birger Jarlnak sikerült magához ragadni a hatalmat. Birger Jarl nevéhez fűződik Stockholm megalapítása. (Jarl a magyar nándornak megfelelő tisztséget jelent.) 1248-ban feleségül vette az akkori király, Erik Eriksson húgát, Ingeborgot. Több mint 100 évig (1250-1364) biztosította családjá számára az uralkodást. Ő jelölte ki a leendő főváros helyét az édesvízű Mälaren-tó és a Balti-tenger találkozásánál. Kedvező földrajzi helyzete volt Stockholmnak, mert a kereskedelem főleg víziúton történt. A mai óváros területén már a vikingek is emeltek erődöt, két védőtornyot. Birger Jarl 1251-ben várat építtetett itt, és ugyancsak ebben az évben bukkant fel egy krónikában először a STOCKHOLM név is. A XIII. században Lübeck központtal alakult Hanza-szövetség minden, e vidékre érkező hajójának az egyezmény értelmében érintenie kellett Stockholmot. Ez jelentős lépés volt Stockholm rangjának növeléséhez és vagyonosodásához. Birger Jarl alatt erősödött meg a svéd nemzeti egység."

A Mariaberg sétányának egyik pihenőhelyén uzsonnázunk, s közben énekkel felköszöntöttük egyik kerek évszámú születésnapját ünneplő sétatársunkat. Még hosszasan gyönyörködtünk a kilátásban, a Långholmen és Kungsholmen mögött lemenő nap fényétől vörösülő ég-

boltban, majd a Timmermansgatanon át a déli pályaudvarhoz értünk. A Södra Station körüli új, modern városnegyedben néhány üzletet még nyitva találtunk, - "lányok" lévén a legtöbbet egy színes és illatos szappanüzletben időztünk. Valaki közülünk elmesélte a környék építészeti történetét, benne a spanyol származású Bofil tervezte félkörépülettel, a Bågennel. Megcsodáltuk a háromszögletesnek tűnő házat, amit végülis négyszögletesnek találtunk. A Medborgarplatsenen keresztül átmentünk a Götgatan túloldalára. Többünkben is felötlött, hogy ez az utca a pesti körútra emlékeztet. Mintha a Rákóczi-teret is felismertük volna, - ezen jót nevettünk. A Tjärhovsgatanon egy vanília és fahéjillatot árasztó pékséget jegyeztünk meg magunknak, ahol olcsó és mindig friss pékáru kapható. Ingyenc illatok csalogattak be a Folkungagatan 83 alatti étterembe is, melynek görög tulajdonosa van. Magyaros ízű, fokhagymás görög ételt rendeltünk, s a piroskockás terítőkkel borított asztalok mellett szinte el is feledtük, hogy nem Pesten vagyunk. Jó hangulatban töltöttük az estét, s vidám nevetésünkkel kissé felhívtuk magunkra a figyelmet. Kilenckor zártak, de - ez is hazai emlékeket idézett - még záróra után is maradhattunk egy keveset, majd a Medborgarplatsen metrómegállójába érve körül-körülnéztünk, vajon érzik-e még rajtunk a fokhagymaillat?

Bár ezen az estén csak kilencen voltunk, reméljük, hogy a következő sétánkra már többen is eljöhetnek.

Hisszük, hogy még sok kellemes és hasznos együtt-létnek örvendezhetünk, s ezt kívánjuk másoknak is, akik példánk felbuzdulva talán másutt is nekiindulnak "meghódítani" városukat, környéküket, második hazájukat, - a nagyvilágot!

Steiner Kati

Bergshamra Allé 131, SOLNA. Tel: 08-655 42 01, e-mail: qsakast@rsa.ericsson.se

Protestáns szabadegyetemi konferencia Tatán

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem szokásos Akadémiai Napjait idén május 6-11 között Tatán, az Olimpiai Edzőtáborban rendezi meg. A konferencia témája: Nem csak ép testben... Az egészség és a betegség fogalmának viszonylagosságáról.

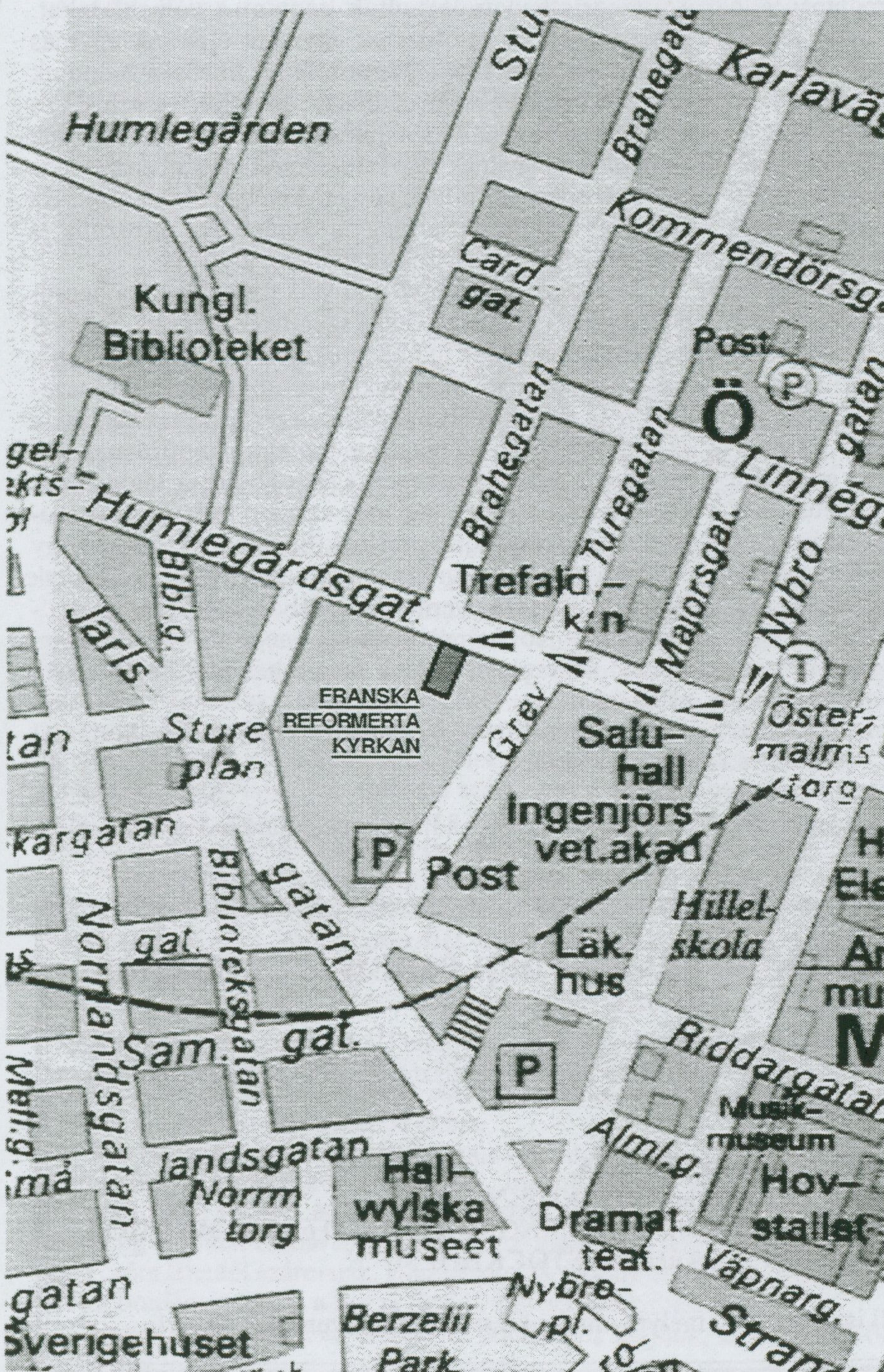
A vitaindító előadást "Kicsoda az ember?" címmel május 6-án Balog Zoltán budapesti református lelkész tartja. A megnyitó istentiszteletre május 7-én, vasárnap a szomoródi ref. templomban kerül sor, Kuti József és Miklósi Vári Katalin lelkészek szolgálatával. Neves szakemberek, mint Frenkl Róbert orvosprofesszor, evangélikus egyetemes felügyelő, Kende Hanna (Párizs), Kanyó Éva (Luzern), Lányi Ágnes (Budapest), Bethlen Anikó (Marosvásárhely), Balla Waltraud (Berlin), Dizseri Tamás (Bethesda kórház, Budapest), és további orvosok, pszichológusok, gyógypedagógusok, tanárok, lelkészek foglalkoznak előadásaikban a témakörrel. Zsindely Katalin pszichológus, Topolánszky Ákos és Vályi-Nagy Ágnes lelkészek vezetésével több pódiumbeszélgetés is lesz a felvetett problémákról. A Gryllus fivérek hangversenye, Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos nagyváradi művészek irodalmi estje, a Sylvester János Protestáns Gimnázium műsora és kirándulások a környék nevezetességeihez egészítik ki az ezúttal ötnapos találkozó programját. A reggeli áhítatokat Gadó Pál (Piliscsaba), Varga Pál és Gábry Sándor (Németország), valamint Demeter József (Szászrégen) tartják.

Jelentkezés, érdeklődés a következő címen: Dr. Mónus András, Fair Play Sport Bt., H-2092 Budakeszi, Barackvirág utca 15, telefon és fax: 0036 / 23 / 455 290.

Szöllősy Pál
az EPMSZ ügyvezető elnöke

2000 márciusától kezdve
stockholmi istentiszteleteinket
a Francia Református Templomban tartjuk.
(Humlegårdsgatan 13.)

A helyváltoztatásra elsősorban anyagi megfontolásból került sor: a múlt év ősztől kezdődően ugyanis a Betlehem-templom bérléséért az illető svéd gyülekezet vezetősége kétszeres díjat kért, s kilátásba helyezte a bérleti díj további emelését is, ugyanakkor a Francia Református Gyülekezet ennek egyharmadáért bocsátja rendelkezésünkre templomát, szükség szerint könyvtártermét, más helyiségeit is. Kilátásba helyezték, hogy helyiséget kapunk egy iroda számára, ahol a magyar lelkész megadott órarend szerint zavartalanul fogadhatja a hivatali ügyben érdeklődőket. Hasonlóképpen a jövőben lehetőség nyílik arra, hogy tagjaink az istentiszteleteken kívül is összegyűljenek itt egy csésze kávé vagy tea melletti kötetlen beszélgetésre, az újból beindítandó Kilátó Kör rendezvényeire, más alkalmakra is.

A FRANCIA REFORMÁTUS TEMPLOM

Stockholm Östermalm városrészében, a Humlegårdsgatan 13. szám alatti épületben van, mely 1871 óta a Francia Református Gyülekezet tulajdona. A francia protestánsok az 1600-as évek végén menekülteként érkeztek Svédországba, - istentiszteleti életük 1724-től adatolt, hivatalos elismerésük 1741-ből származik. A gyülekezet 1871-ben ingatlant vásárolt, s ebben kapott helyet a templom is. A bejárat kapu falára jobbról és balról elhelyezett fém-tábla jelzi, hogy az épületen belül van a templom: *Franska Reformerta Kyrkan / Église Réformée Francaise*. A kapun belül szemközt nyílik a templombejárat, - a földszinten a könyvtárterem, az emeleten a templom kapott helyet.

MEGKÖZELÍTÉS

Metróval (Tunnelbana):

a T-Centralen-től a piros vonalon az első, az *Östermalmstorg* nevű megállónál kell leszállni, és az *Östermalmstorg* vásárcsarnokához (Saluhall) vezető kijáraton kell feljönni. A Humlegårdsgatan a vásárcsarnok mellett indul, s ereszkedik le a Humlegården felé, melynek közepén a Királyi Könyvtár (Kungliga Biblioteket) áll; a templom a metrókijáratától 3-5 percnyi járásra van.

Autóval:

az egyirányúsított Humlegårdsgatanra a *Stureplan-Sturegatan* felől lehet behajtani. Hétköznapiokon délután 5-től, valamint vasárnap és ünnepnapokon egész nap szabadon lehet parkolni az erre kijelölt helyeken.

A ljungbyi protestáns egyházközség életéből

Gyülekezetünk 1993-ban alakult, mintegy 40 taggal. Ekkor már közel négy évtizede működött Svédországban a magyar protestáns lelkigondozói szolgálat, néhány nagyobb városban szerveződött gyülekezettel. A nyolcvanas évek nagy bevándorlási hulláma számos erdélyi magyarral gyarapította az itteni magyar emigráció sorait, s mert az újonnan érkezettek is megéreztek, hogy az idegenbe szakadt ember számára a legnagyobb megtartó erőt az Istenbe vetett hit jelenti, hamarosan gyülekezet-alapítási szándékkal jelentkeztek. Így történt ez Ljungbyben is, ahol először a római katolikus magyarok alkottak közösséget, majd a protestánsok is szükségét érezték, hogy önálló gyülekezetet alapítsanak.

Istentiszteleteinket először a városközpontban álló svéd evangélikus templomban tartottuk, majd annak gyakori foglaltsága miatt lassacskán a kisebb, de meghittebb hangulatú Annelund-templomba költöztünk át. A templom melletti gyülekezeti terem kiváló helyet biztosít az istentiszteleteket követő, kávézással egybekötött társalgásnak, de ugyanitt gyermekeink és ifjaink gyakran szerepelnek különböző műsorokkal, meghívottaink előadásokkal stb. Hagyománnyá vált karácsony és március 15. műsoros megünneplése, az utóbbi években pedig Ige és anyanyelv címmel a gyermekek bibliaolvasó és versmondó versenye. Az 1999 karácsonyi istentisztelet keretében első ízben szerepelt közönség előtt a tavasszal alakult protestáns-katolikus vegyeskar, mely Benczédi Zsuzsanna karvezető hozzáértő vezetésével, Szabó Ildikó zongorakíséretével mindannyiunkat megörvendeztetett gyönyörű előadásával. Kórusunk nem lesz szalmaláng-életű, mert máris nagy családdá alakult, ahol a szeretet, barátság és egymás elfogadása honosult meg a szívekben. Szeretnénk, hogy kóruspróbáinkra - melyeket a Petőfi-egyesület termében tartunk - egyre több fiatal is jelentkezne!

Ezévi terveink között szerepel egy milleniumi istentisztelet tartása, melyen fiataljaink versmondással, kórusunk ünnepi énekekkel és dalokkal szerepel majd. A város rendezésében résztveszünk a bevándorlók ünnepén is. Május 24-én szavalóinkkal és énekkarunkkal jelentkezünk a ljungbyi római katolikus templom avató ünnepségén.

A múlt év őszén, a gyülekezetszervezés folyamán vetődött fel először az a kérdés, hogy Växjöben is tartsunk egy kihelyezett istentiszteletet. A kérdés meghallgatásra talált, s a decemberi istentiszteleten résztvevők nagy számára való tekintettel lelkipásztorunk azóta rendszeresítette ezeket az alkalmakat is.

Elvégeztük egyházközségünk támogatottságának felmérését, s az eredmény láttán öröm tölt el bennünket. 69 fenntartó tagunk van, s további 13 támogató személlyel számolunk. Összesen 82-en álltak mellénk, s ez családtagokkal együtt 116 lelket jelent. Az eredmény nemcsak a ljungbyi közösség életerejét bizonyítja, de azt is, hogy az itteni magyarok őszinte ökumenikus szellemtől vezérelve a gyakorlatban is le tudták bontani a válaszfalakat. Protestánsok és katolikusok egyaránt eljárunk egymás istentiszteleteire illetve szentmiséire, közösen mondjuk imáinkat, énekeljük énekeinket, szavaljuk verseinket, s közös feladatunknak tekintjük anyanyelvünk és kultúránk ápolását, utódainknak való átadását. Az idegenben különös erővel érezzük és valljuk, hogy nyelvében él a nemzet. Ha szétszórva élünk is, a magyar nemzethez tartozunk, s akarjuk, hogy ezt érezzék az utánunk jövők is.

Munkánk eredménye a következetességen, a becsületességen és mindenekelőtt a szereteten alapszik, mellyel minden emberhez le tudunk ereszkedni és nyelvükön beszélni. Mindennapi munkánkat a presbitérium által összeállított és jóváhagyott munkaterv szerint végezzük, mely az említetteken kívül magában foglalja a konfirmandusok segítségét a felkészülésben, öregek és betegek látogatását, a gyülekezet minden tagjának számon tartását és összefogását. Közösségünk erejének bizonyítéka az is, hogy évek óta pénzbeli segítséget nyújtunk egy gyülekezetünk által felvállalt sokgyermekes erdélyi - marosvásárhelyi - családnak. Közös problémáink megoldása érdekében állandó kapcsolatot tartunk fenn a helybeli Petőfi-egyesülettel.

Istenben bízva, egymást felkarolva, bizakodással nézünk a jövőbe!

Szeredai János
a ljungbyi egyházközség felügyelője

Soron kívüli istentiszteletek virágvasárnap és húsvét ünnepén

Egyházi Közösségünk idén, a húsvéti ünnepkörben legátust fogad, Kerekes József IV. éves kolozsvári református teológus személyében. Az Új Kéve 1999-es évi utolsó számában közölt istentiszteleti programban meghirdetett istentiszteleti alkalmak a következőképpen egészülnek ki:

Április 15-én szombaton, 17:30 órakor KUMLA,

Április 16-án virágvasárnap, 17:30 órakor JÖNKÖPING,

Április 22-én nagyszombaton, 11:30 órakor HELSINGBORG, 15:30 órakor MALMÖ,

Április 23-án húsvét vasárnapján 17:30 órakor STOCKHOLM

gyülekezeteiben lesz soron kívüli istentisztelet, melyre mindenkit szeretettel hívunk és várunk!

Az áldozat (Folytatás a 2. oldalról)

Messzeható, de közvetlenül magánéletünkhöz kapcsolódó egyik tipikus tünete "átváltozásunknak", hogy nem áldozunk már gyermekeinkre sem. Inkább ne legyenek, mintsem hogy akadályozzanak bennünket életünkkel kapcsolatos elképzeléseinkben. Nem ritka, hogy a köz (önmagát igazoló) véleménye elítéli, lenézi a több gyermeket nevelő családokat.

Ilyen légkörben még nagyobb súllyal nehezedik ránk az a teher, amit a mindennapok prózai ismétlődései, a taposómalomként, ránk kényszerítettként megélt, szünni nem akaró feladatok rónak ránk. Ezeknek a - környezetünben élő emberekhez kapcsolódó - feladatoknak a teljesítése negatív értelmű áldozatként jelentkezhet számunkra. Negatív, mert teher, mert gyakran mint nyomasztó kötöttség, szinte mint valamiféle rabság jelenik meg számunkra. Szabadulni igyekeznénk tőle, de ezzel megtagadnánk természetes emberi kötelezettségeinket, és felmondanánk kapcsolatainkat. Van, aki tényleg ezt választja. Sokan azonban ott élnek továbbra is benne keserűn, elégedetlenül és zsörtölődve.

Szerencsére vannak sokan, akik tudják, hogy mindnyájan Isten szeretetének közvetítői vagyunk embertársaink felé, ha szívünkben ott él Isten szeretete. Akik értik, hogy erkölcsi értékünk mindenekelőtt attól függ, mennyi áldozatot vagyunk hajlandók hozni azért, amiért kell. Akiket a Király egyszer a jobbára állít majd, és azt mondja nekik: "Éhes voltam, és adtatok ennem." (Máté 25,35) Akik sorsuk minden megpróbáltatása ellenére örömben tudnak élni, mert érzik, hogy cselekedeteik és viszonyulásaik helyesek.

Az áldozat harmadik formája az, amikor Istennek ajánlunk fel valamit. Hajdan a föld termése, állatok vagy más kézzelfogható javak képezték az áldozat tárgyát. Az ember ezekről Isten (vagy az istenek) javára *lemondott*, mert a cselekvő áldozat mindig lemondást igényel.

Az igazi áldozatot Isten Jézusban mutatta meg nekünk, aki a kínokat is vállalva, (emberi) életéről mondott le értünk. Ehhez mérve nevetséges a sok nyavalygásunk a földi bajok és nehézségek miatt. Persze fontos, hogy újra és újra megküzdjünk mindenért, de amiről látjuk, hogy nem függ tőlünk, azon kár vergődve csüggeni.

Joggal gyönyörködünk a világban, mert sok szép van benne. De nem a világ élvezetéért, nem önmagunk "megvalósításáért" vagyunk, hanem azért, hogy igazi magunkra találjunk. Arra, ami bennünk Istennel közös, mert csak e közösséget felismerve jutunk az életünket eligazító iránytű teljes birtokába. Így tudjuk csak vágyainkat helyesen rangsorolni, és felismerni azt, hogy bajainkat, bánatainkat Isten lábai elé helyezve mutatunk be neki igazán méltó áldozatot. Ha az elkerülhetetlen gürcölést, minden megpróbáltatást és csapást Isten akarataként (tulajdonképpen: lélekgazdagító ajándékaként) elfogadva, életünk terheit felajánljuk - például azért, hogy a világ jobba legyen. Ebben a pillanatban a világ máris jobb lett a bennünk létrejött változással, és ennek kisugárzása belső békéhez, lényeges felismerésekhez segíthet másokat is.

Éles kövekkel megszórt földi útunk végén Jézus vár bennünket. Szavai-ból példájával is hitelesített pontos útbaigazítást nyerünk: "Aki követni akar, tagadja meg magát, vegye keresztjét, és kövessen. Aki meg akarja menteni életét, elveszíti, aki azonban értem elveszíti, az megtalálja. Mi haszna van az embernek, ha az egész világot megszerzi is, de lelke kárát vallja?" (Máté 16,24-26)

Isten nélkül az ember hamar elcsügged, elveszti reményét, a kilátástalanság örvényeibe zuhan, és végső esetben öngyilkosságot követhet el, miáltal a lelkét is a kétségbeesés tűzébe dobja.

Ha Istennek áldozzuk fájdalmainkat, akkor értelmet nyer minden szenvedés. A bennünket nyomasztó, lesújtó dolgok egy pillanat alatt könnyebbé válnak, és a sivár gyötrelem helyét lassan az Istennel való közösség örömteli érzése foglalja el. Ez azt bizonyítja, hogy végül is minden igazi öröm Istentől származik. Hiszen lám - életkörülményeinktől függetlenül - földi boldogságunk is a hozzá fűződő kapcsolatunk függvénye.

Ennek belátásához és életünkbe ültetéséhez kérjünk, és kapunk Tőle segítséget.

új
Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi
Közösség lapja – Az Északon élő magyarok
ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
– Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik kéthavonta – évi 6 szám*
(Utkommer varannan månad – 6 nr per år)

Årgång VIII. évfolyam
Nummer 1. szám
April 2000 április

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Jordáky Béla

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

Munkatárs (Medarbetare)
Pittner János

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövägen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8 - 550 160 66

Drótposta-cím (E-mail adress):

keve@mbox301.swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8 - 783 81 24/ 667 98 18
Felelős vezető (Chef)
Jan Larssen

Példányszám (Upplaga)
2 300

**Fenntartó és támogató tagjaink
a lapot térítésmentesen kapják.
(Kyrkoavgiftsbetalarna får
tidningen gratis.)**

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel
fogadunk az alábbi számlaszámra (Gåvor till
utgivning emottages med tacksamhet
på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

* Az Egyháztanács 1999 májusi döntése értelmében - anyagi megfontolásból - lapunknak 2000-ben is csak négy száma jelenik meg.

SZOLGÁLATUNK ÁLTAL ELÉRT SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYŰLEKEZETEK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG - Tallinn*
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG - Helsinki*
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGIA - Oslo*
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47-675 621 05

* Jogállásukat tekintve lásd írásunkat a 10. oldalon

Tóth Ilona

Ébredés után

K-nak

Reggel volt már, s én beöltözve
a keddbe, megadóan, mert mit
tehettem mást, néztem a redőny
résein keresztül az éjszaka lassú
tűnését az égen: e komor és hűvös
és józan haldoklást.

És otthoni szókat ízleltem a csendben,
s a reggelemre rávetült hazám:
illatot sejtettem suhanni a légben, s
vártam a fénytől tavasz-ragyogást.
Emberekre gondoltam, nékem kedvesekre,
és idegenekre és fázós öregekre s
egy tájra, mely örökkön ragyog:
fényesítik a hullócsillagok, a nyár

s a gyerekkor, mely ím most
rámtalált - ujjongtam, s szomjas
lélekkel vártam, hogy előntsön újra,
ó, Istenem, öntsön el újra az a vágy,
mi egygét tett egykor azzal a világgal,
mely ismerte az értelmes halált.

Az ablaknál álltam, s néztem
ezt a reggelt, mely képtelen volt
visszanézni rám; elfordult hát,
hogy ne kérhessem számon, hisz
nem ismerhet ekkora hiányt...
mert itt volt a gyerekkor, mind a
ketten tudtuk, de tovaillant,
mert nem ismert reám:
idegen voltam ismeretlen tájban,
s ami enyém, itt nem találhat rám.

A korai gót stílusban épült nagyváradi evangélikus templom (1903)
Petz Samu tervei alapján építette Rimanóczy Kálmán.
(A Magyar egyházak és gyülekezetek Nagyváradon c. kötetből)